Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.
Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2

P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV. Celovec, petek, 26. avgust 1960 Štev. 35 (954)

Mali obmejni promet — važen činitelj

v razvoju dobrososedskih odnosov med narodi in državami

V teh dneh prestopajo mejo med Avstrijo in Jugoslavijo prvi lastniki obmejnih propustnic, izstavljenih na podlagi sporazuma o malem obmejnem prometu, ki je bil podpisan med obiskom avstrijskega zunanjega ministra dr. Kreiskega v Beogradu dne 18. marca 1960. Trenutno je število teh prehodov še zelo majhno, ker se pristojni uradi še borijo z začetnimi težavami, saj so bila tehnična navodila za izstavitev obmejnih propustnic komaj objavljena in uradništvo v tem oziru še nima potrebnih izkušenj. Vendar je pričakovati, da bodo te ovire odstranjene v najkrajšem času in bo s tem dana možnost, da se obmejni promet razvije v zaželjenem obsegu, ko bo lahko bistveno prispeval k zbližanju obmejnega prebivalstva na obeh straneh državne meje, s tem pa tudi k izboljšanju odnosov med obema državama, kar je končno glavni namen in cilj tega sporazuma.

Da je temu res tako, vidimo na primeru malega obmejnega prometa med Jugoslavijo in Italijo, med katerima je bil tozadevni sporazum — tako imenovani videmski sporazum — sklenjen pred petimi leti. Poglejmo nekaj številk, ki nam povedo, kako se je ta sporazum odražal v praktičnem življenju: **Od podpisa videmskega sporazuma (20. avgusta 1955) do vključno 30. junija 1960 je prekoračilo italijansko-jugoslovansko mejo s propustnicami za maloobmejni promet 16,926.624 jugoslovanskih ter 11,453.184 italijanskih državljanov. Če temu številu dodamo še 2,360.584 prehodov z dokumenti za dvolastniški promet — 1,539.588 jugoslovanskih in 820.996 italijanskih državljanov — potem pridemo do zaključka, da znaša torej celotno število prehodov na osnovi določil videmskega sporazuma v pičlih petih letih 30,740.392.**

Ob takih številkah brez dvoma s polnim upravičenjem govorimo o edinstvenem uspehu in neprecenljivi vrednosti uvedbe malega obmejnega prometa med dvema sosednima državama. Hkrati pa so te številke tudi najboljši odgovor vsem tistim okostenelim samoljubnežem pri nas na Koroškem in v Avstriji, ki so se do zadnjega prav po donkihotsko borili in upirali proti malemu obmejnemu prometu med Avstrijo in Jugoslavijo. Podobni prenapeteži so se v začetku pojavili verjetno tudi v Italiji. Toda petletne izkušnje so jih gotovo dovolj jasno poučile, da pretežna večina obmejnega prebivalstva na obeh straneh meje noče narodnostnih trenj in umetnih mejnih zaprek, marveč nasprotno stremi še za izboljšanjem in nadaljnjo olajšavo mejnih prehodov.

Pa tudi z uradne strani je bil ob peti obletnici podpisa videmskega sporazuma poudarjen veliki pomen te ureditve. Tako je italijanski konzul v Kopru dr. Zecchin izjavil: **Videmski sporazum je brez dvoma vzbudil zadovoljstvo na italijanski in jugoslovanski strani. Vendar pa se pri vsem tem vsiljuje naslednje vprašanje: kakšen je politični pomen tako obsežnega osebnega prometa! Na jugoslovanski strani so s pristojnega mesta naglasili dejstvo, da je naša meja najbolj odprta v Evropi. Že ta sama ugotovitev predstavlja dokaz dejavnosti sporazuma na politični ravni. Toda je še druga značilnost, ki jo je treba poudariti in jo prav tako upoštevati. Prebivalstvo tokraj in onkraj razmejitvene črte med obema deželama si želi v določenem smislu medsebojnega dopolnjevanja. Izvajanje videmskega sporazuma zadovoljuje vsakdanje potrebe prebivalcev na sosednih področjih. To pomeni, da je sporazum ne samo politično učinkovit, temveč da je tudi življenjski in vprav ta njegova življenjskost je najlepši obet za bodočnost.**

Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Vodušek pa je ob tej priložnosti med drugim naglasil: **Številke, ki govore o izvrševanju videmskega sporazuma, kažejo, da je italijansko-jugoslovanska meja na široko odprta. Obe vladi in njihovi zastopniki so s podpisom sporazuma torej prav gotovo ravnali v interesu prebivalstva obmejnega pasu na obeh straneh. Vsakodnevni stiki med širokimi plastmi prebivalstva sosednih področij obeh držav v mnogočem prispevajo k zbližanju obeh narodov, ki jih je zgodovina postavila za sosede. Videmski sporazum se je tako pokazal tudi važno sredstvo za utrditev prijateljskih vezi med našima državama.**

Končno naj navedemo še mnenje podprefekta dr. Capona, ki je za Italijo podpisal videmski sporazum in ki je ob peti obletnici podpisa poudaril: **Takšni stiki omogočajo vedno boljše medsebojno spoznavanje in razumevanje. Videmski sporazum lahko smatramo za koristno in učinkovito sredstvo, ker vsebuje trdne predpostavke v korist mirnega in vedrega sožitja med obmejnim prebivalstvom.**

In kaj pravijo o petletnem izvajanju sporazuma o malem obmejnem prometu tržaški Slovenci, za katere je ta ureditev enako kot pri nas za koroške Slovence še posebnega pomena? „Primorski dnevnik" je ob obletnici zapisal: **V petih letih je bil napravljen velik korak naprej, da se je sporazum stalno izboljševal v korist obmejnega prebivalstva in je s tem postajal vedno boljši instrument, s katerim se je odstranjevala meja v klasičnem smislu te besede. Sedaj nimamo več opravka s strogo ločeno „belo črto", temveč z obmejnima področjema, ki se medseboj izpopolnjujeta, gospodarsko-kulturno vsestransko sodelujeta ter s tem ustvarjata ustrezne pogoje za razvoj mednarodnega pomirjenja in za stvarno sožitje obeh narodnosti, ki živita na tem ozemlju. Na osnovi videmskega sporazuma je meja v starem pomenu besede postala na našem področju v neki meri že preživel pojem vsaj za obmejno prebivalstvo. Sedaj imamo opravka — sicer še vedno z nekaterimi omejitvami — z odprto mejo, ki naj narodov več ne razdvaja, temveč naj prispeva k njihovemu sodelovanju, medsebojnemu spoštovanju ter s tem tudi k mirnemu sožitju.**

Tem besedam imamo dodati edinole iskreno željo, da bi se mali obmejni promet tako uspešno razvijal tudi na našem področju, kajti to bi bistveno koristilo obema narodoma in obema sosednima državama!

Alžirci zahtevajo plebiscit

pod nadzorstvom Organizacije združenih narodov

Začasna alžirska vlada je v izjavi, ki jo je te dni objavila v Tunisu, izrazila prepričanje, da neposredna alžirsko-francoska pogajanja o premirju nimajo pomena, ker francoski predsednik De Gaulle noče pristati na pogoje in jamstva za svobodno odločitev alžirskega ljudstva. Francoska politika — je v izjavi rečeno — stremi za tem, da bi načelu samoodločbe odvzela vso demokratično vsebino in Alžircem vsilila statut, ki ne bi upošteval želja in zahtev dežele ter njenega prebivalstva.

Zato je alžirska vlada prisiljena zahtevati izvedbo svobodne odločitve alžirskega ljudstva pod nadzorstvom Združenih narodov. V ta namen so se predstavniki začasne alžirske vlade sestali z voditelji posameznih arabskih dežel, da bi dobili njihovo podporo v OZN. Največji pomen pripisujejo tozadevno razgovorom med predsednikom alžirske vlade Ferhat Abasom ter tunizijskim predsednikom Burgibo, Abasov namestnik Krim Belkasem pa se je udeležil zasedanja Arabske lige v Beirutu. Predviden pa je tudi razgovor alžirskega ministra z maroškim kraljem Mohamedom.

V političnih krogih so ta korak začasne alžirske vlade sprejeli z zanimanjem. Posebno poudarjajo dejstvo, da so Alžirci pred nedavnim ponovno predlagali premirje, vendar je očitno, da De Gaulle noče razpravljati o pogojih za pomiritev v Alžiru. Zato alžirski vladi dejansko ne preostaja nobena druga pot, kot da išče mirno rešitev z internacionalizacijo alžirskega problema.

Na zasedanju zunanjih ministrov Arabske lige v Libanonu so kot prvo točko dnevnega reda obravnavali alžirsko vprašanje ter v sredo sklenili, da bodo začeli široko zasnovano kampanjo za pridobivanje prostovoljcev za osvobodilno borbo alžirskega ljudstva. Hkrati se bodo arabske države zavzele za priznanje začasne alžirske vlade po OZN, medtem ko se v zvezi s Francijo bavijo z mislijo, da bi prekinile z njo diplomatske stike.

Molotov pride na Dunaj

Bivši sovjetski zunanji minister Vjačeslav Molotov, ki je bil zadnja leta sovjetski veleposlanik v Mongoliji, je bil nepričakovano imenovan za stalnega sovjetskega predstavnika pri Mednarodni agenciji za atomsko energijo na Dunaju.

V zvezi s tem imenovanjem krožijo v političnih krogih najrazličnejše domneve, od mnenja, da pomeni prihod Molotova na Dunaj okrepitev tako imenovane stalinistične struje v Sovjetski zvezi pa do domneve, da nameravajo 70 let staremu bivšemu zunanjemu ministru in podpredsedniku vlade omogočiti primeren odhod iz političnega življenja. Najbolj pogosto pa je slišati mnenje, da pomeni premestitev Molotova na Dunaj okrepitev politične dejavnosti Sovjetske zveze, za kar naj bi bila Avstrija kot nevtralna država na stični točki med Vzhodom in Zahodom najbolj primerna.

Uspešen polet sovjetske vesoljske ladje

Pot v vesolje je široko odprta

Svetovna javnost še ni utegnila dodobra občudovati uspeha ameriških znanstvenikov, ki jim je prvič v zgodovini človeštva uspelo doseči povratek umetnega izstrelka iz vesoljstva, ko je ves svet presenetila vest iz Moskve, da so se prva živa bitja vrnila z vesoljskega poleta okoli Zemlje. Po osemnajstem obkroženju Zemlje v višini 320 km se je 20. avgusta s 700.000 km dolge vožnje nepoškodovana vrnila 4600 kg težka vesoljska ladja, v kateri je uspešno prestalo polet v vesolje poleg psiček „Belke" in „Strelke" še večje število miši, podgan, muh, gliv in alg ter semenje različnih rastlin.

Polet prvih vesoljskih „potnikov" so sovjetski znanstveniki ves čas zasledovali s posebnimi napravami, poleg tega pa so v ladji vgrajene televizijske aparature posnele film o vseh podrobnostih poleta, kar bo znanstvenikom omogočilo, da bodo določili pogoje za polet prvega človeka v vesolje. Zato upravičeno trdijo, da je polet sovjetske vesoljske ladje otipljivo približal vesoljski prostor človeku in da je zdaj pot v prostranstvo vesolja široko odprta.

Pristanek sovjetske vesoljske ladje je vzbudil največje zanimanje po vsem svetu. Znanstveniki širom sveta so sovjetskim kolegom čestitali k sijajnemu uspehu, svetovni tisk pa zdaj že več dni prinaša obširne članke o izvedenem poskusu ter poudarja njegov veliki pomen za bodoči razvoj vesoljskih poletov. Tako je na primer britanski tisk pozdravil pristanek sovjetske ladje kot največji uspeh v zgodovini znanosti, kajti „sovjetski znanstveniki so očitno rešili problem vrnitve človeka iz vesolja na zemljo in zdaj lahko izstrelijo v tir okoli zemlje tudi vesoljsko ladjo s človekom, kadar se jim bo zljubilo". Tudi francoski listi govorijo o izrednem uspehu sovjetskih znanstvenikov, „ki so zdaj potrdili prednost, ki jo imajo že ves čas na tem področju". Posebno značilen pa je komentar londonskega „Daily Telegrapha", ki je zapisal: Nobene politične sence ne morejo zasenčiti sijaja tega triumfa znanosti.

Če se je doslej govorilo o poletu človeka v vesolje, je bilo vedno slišati izraze „v bližnji bodočnosti" ali „ta čas ni več tako daleč". Toda po uspešnem povratku sovjetske vesoljske ladje na zemljo so se ti izrazi tako spremenili, da je sovjetski akademik Fedorov lahko zapisal: Približuje se ura človekovega poleta v vesolje!

Deset let zapora

za ameriškega vohunskega pilota

Ameriški vohunski pilot Francis Powers, katerega letalo je bilo 1. maja letos sestreljeno nad sovjetskim ozemljem, je bil prejšnji teden obsojen na deset let zapora. Pri odmeri kazni je sodišče upoštevalo kot olajševalne okoliščine priznanje krivde in iskreno kesanje obtoženca. Poleg tega bo Powers obsedel v zaporu največ tri leta, ostali čas pa bo lahko preživel na delovnem mestu nekje v Sovjetski zvezi, kamor mu bo lahko sledila tudi žena.

Med obravnavo proti Powersu je bilo s sovjetske strani zlasti naglašeno, da spada polet ameriškega vohunskega letala „U-2" v okvir napadalne politike Amerike, za kar pa nosijo odgovornost tudi vse druge države, ki dopuščajo, da vzdržujejo ZDA na njihovem ozemlju svoja vojaška oporišča.

Nemci hočejo tudi atomsko orožje

Pred dnevi je razburila svetovno javnost spomenica zahodnonemškega obrambnega ministrstva, v kateri se vojaški voditelji Zahodne Nemčije zavzemajo za oborožitev zahodnonemške vojske z atomskim orožjem. Poleg tega zahtevajo nemški generali ukinitev pogodbe, s katero je bila Zahodni Nemčiji omejena oborožitev, ker — kakor pravijo — morejo uspešno prispevati k skupni obrambi Zahoda le tedaj, če bo Zahodna Nemčija opremljena z istim orožjem, kot ga imajo nasprotniki.

Zahteve zahodnonemških generalov so ponovno opozorile svetovno javnost na nevarnost, ki jih prinaša s seboj ekspanzija zahodnonemške militaristične politike. V notranji politiki Zahodne Nemčije pomeni ta korak, da hoče Bundeswehr okrepiti svoj vpliv kot politični činitelj, na zunanjem torišču pa je akcija bonnskega generalnega štaba preračunana na nadaljnjo zaostritev odnosov z Vzhodom, na odpor proti vsaki ideji o razorožitvi, skratka na nadaljevanje hladne vojne, za katero že vsa leta nosi glavno odgovornost prav Zahodna Nemčija.

Spomenica obrambnega ministrstva je povzročila živahno kritiko zlasti v vrstah zahodnonemških socialdemokratov, kjer poudarjajo, da generali nimajo nobene pravice vplivati na politične odločitve, zato se je treba odločno upreti takemu poskusu, da se ne bi ponovil usodni razvoj kot leta 1933.

Mnenje drugih:

Premalo domovine in preveč

Na celovškem velesejmu je lesni industrijalec iz Sinče vasi v svojem prelepem paviljonu iz lesa priredil svojevrstno in nadvse zanimivo razstavo: razstavo koroške ljudske umetnosti v lesu. »Namenjeno proslavi štiridesetletnice plebiscita« se glasi dodatno opravičilo za to razstavo.

Težke izrezljane skrinje izpred 400 let, živo poslikane omare, umetelno oblikovani rovaši, kipci, z neskončno potrpežljivostjo izdelani kalupi za oblikovanje maslenih struck, leseno orodje, posoda, vse, kar je lesenega pri hiši in čemur je dal preprosti človek s primitivnimi umetniškimi posegi poseben pomen in vrednost. Tudi panjskih končnic ne manjka, ki so ena izmed najbolj zanimivih izraznih oblik slovenske ljudske umetnosti.

Toda kar manjka, je podatek: skromni podatek, da gre pri večini razstavljenih predmetov za delo anonimnih slovenskih ljudskih umetnikov. Nič, nobena beseda ne izdaja tujcu preproste resnice, da živi na tem ozemlju tudi slovenski človek in da so razstavljene preproste umetnine izraz njegovega mišljenja in delovanja in trpljenja. Od panjskih končnic so razstavili samo take, ki nimajo običajnega veselega in poučnega besedila, samo dve sta bili popisani — nemški. Ker ni slovenske ljudske umetnosti na Koroškem, torej tudi Slovencev ni — to je neizgovorjeni komentar k tej razstavi, prirejeni ob štiridesetletnici koroškega plebiscita.

Nedavno — nekaj tednov je tega — je bila v Beljaku velika slovesnost: blagoslavljali so novi most čez Dravo. Prezident republike je prerezal trak, ministri in deželni glavarji so mu pri tem ploskali in v številnih govorih so na ves glas podčrtavali pomen tega novega mostu, ki je v posredovalni funkciji med jugom in severom, vzhodom in zahodom. Ne samo kar se tiče posredovanja med nami in državami, ki so naše sosede na jugu, temveč tudi kar se tiče posredovanja in narodnostnega sporazumevanja v okviru naše dežele bo imel ta most velik pomen, so rekli.

Po blagoslovitvi mostu se je začela velika povorka. Zgodovinska povorka tako rekoč. Mimo tisočev domačinov in tujcev je korakala zgodovina Beljaka in Koroške. Kostumirani meščani so predstavljali zgodovinske faze: kako so Rimljani prišli v deželo in gradili tu velika kamnita naselja, kako so jo zasedli Bavarci in kako se je razvijala civilizacija na Koroškem, kakšne so bile navade in šege in noše in kako je s temi stvarmi danes.

Vse, kar je zgodovinskega, so nazorno prikazovali v tem zgodovinskem sprevodu. Samo na nekaj so pozabili: pozabili so, da so nekoč prišli v to deželo tudi Slovenci in se v njej naselili in da — čudo vseh čud — še danes živijo v njej.

Ziljske noše in rožanske noše so kazali na tej povorki, toda to niso bile ziljske in rožanske noše, temveč »wunderschöne Gailtaler und Rosentaler Trachten«, kot jih je imenoval napovedovalec avstrijskega filmskega tednika. Slovenci? Jih ni bilo v zgodovini in jih seveda tudi danes ni . . .

Še vedno: slučaj? Samovoljnost privatnikov — na deželni svečanosti?

Dosledno zamolčevanje slovenstva na Koroškem ni slučaj, temveč sistem. Tudi v celovškem deželnem muzeju, ki je znanstvena in, bi človek pričakoval, nad politično umazanijo vzvišena ustanova, tudi tu ni najti niti najmanjšega sledu o eksistenci Slovencev na Koroškem. Ali je mogoče, na znanstven način plastično, dokumentirano prikazati zgodovino neke pokrajine in pri tem popolnoma prezreti in zamolčati velik del njenega prebivalstva? Ni mogoče — in vendar je mogoče, kot dokazuje celovški deželni muzej.

Vendar bi bilo napačno trditi, da v teh mesecih, ko je Koroška polna tujcev, ne bi bilo — z nemške strani — nikdar in ničesar slišati o Slovencih. Pač! In sicer v zvezi z besedami kot: sovražnik, nasprotnik, izdajalec, tiran, morilec, premaganec, tujec. Štiridesetletnica plebiscita se namreč približuje, deželne, okrajne in krajevne oblasti morajo nekaj prispevati in zato pač prirejajo izlete na plebiscitno ozemlje in odpirajo razstave. Med celovškim velesejmom so priredili na primer nekaj izletov na dvojezično ozemlje — »pod vodstvom priznanih strokovnjakov, ki bodo gostom celovškega velesejma na kompetenten način prikazali lepote tega ozemlja, njegovo zgodovino in razložili plebiscitne boje l. 1919-20«, je bilo rečeno. Med temi »priznanimi strokovnjaki«, ki so goste »kompetentno informirali« o dvojezičnem ozemlju, sta bila na najvidnejšem mestu omenjena dva: bivši SA-Standartenführer Hans Steinacher, pisec leta 1944 izišle knjige »Zmaga v nemški noči«, in najožji sodelavec vojnega zločinca Maier-Kaibitscha »Hauptmann« Karl Fritz, ki je aktivno sodeloval pri izselitvi koroških Slovencev . . . Nedavno so v Velikovcu odprli veliko razstavo dokumentov o plebiscitnih bojih in o plebiscitu samem. »Nikdar ne smemo pozabiti . . .!« so bile besede uradnega otvoritelja. Nikdar pozabiti: to se pravi vedno znova napihovati, vedno znova vzbujati sovraštvo, nikdar dopustiti, da bi ugasnil ogenj nacionalnega nasprotstva . . .

Čemu? Čemu je treba danes na Koroškem na vsakem koraku poslušati besedičenje o »potrebi po boju za nedeljivost Koroške«, o »domovinski zvestobi«, o »budnosti spričo sovražnikov domovine«?

Več domovine Slovencem in manj domovine nacionalni nestrpnosti!

Josef Hopfgartner iz Spittala ob Dravi je pred kratkim poslal redakciji uglednega koroškega lista »Kulturnachrichten aus Kärnten« pismo, v katerem izraža svoje mnenje v zvezi z nacionalistično gonjo okrog priprav za oktobrski jubilej. S tem pismom je gotovo izrazil tudi mnenje in stališče dobršnega dela tiste koroške javnosti, ki ji je početje koroških nibelungovcev gotovo tako zoprno kot Slovencem nevarno.

Hopfgartner piše namreč: »Letošnje leto je v znamenju oktobra. Tako je gotovo tudi prav. Toda če si takole ogledujem propagandne pošiljke raznih pevskih zborov in kulturnih domovinskih društev, me zaboli pri srcu in marsikdaj se mi tudi želodec obrača spričo strahotne omejenosti in tona posameznih organizatorjev in zvezarjev, ki bi nam radi jubilejno leto zagrenili in ga postavili v hipernacionalistično luč. Saj kar doni od karavanških sten o divjem boju in veličastni zmagi in donebesnem zmagoslavju! Ali so ti superkorošci res pozabili, da je bil 10. oktober dan podajanja rok, dan miru, praznik dobre volje in sožitja preko front in jezikov! To hočemo praznovati 10. oktobra in ne sovraštvo!« . . .

„Delo", 20. 8. 1960, Ljubljana

Kmetijstvo na dunajskem jesenskem velesejmu

Letošnji dunajski jesenski velesejem bo v času od 4. do 11. septembra. Na ogromni gospodarski prireditvi v avstrijskem glavnem mestu bodo svoje proizvode razstavljala poleg avstrijskih tvrdk tudi podjetja iz devetnajstih različnih držav.

Dunajski jesenski velesejem bo posvetil posebno pozornost tudi kmetijstvu z obširnim programom. V dobi pomanjkanja človeških delovnih sil je stremljenje vsakega podjetja, da z racionalizacijo in mehanizacijo obrata doseže čim večjo proizvodnjo višino tudi z maloštevilnimi človeškimi močmi. Prav posebno je takšno prizadevanje nujno v kmetijstvu, kjer se kaže nenehen odtok kmetijskega prebivalstva v industrijo in obrt ter v druge poklice. Pomanjkanje človeških delovnih sil mora nadomestiti tehnika.

Razstava kmetijskih strojev na dunajskem velesejmu bo nudila vsem interesentom iz kmetijskega področja vzoren pregled današnjega stanja mehanizacije in motorizacije v kmetijskih obratih. Prikazane dobo nove konstrukcije kakor tudi nadaljnji razvoj odnosno izboljšanje mehaničnih in strojnih znamk od traktorjev, kosilnih strojev, kosilnih mlatilnic do vseh drugih najrazličnejših strojev. Praktično uporabo strojev bodo s predvajanji demonstrirali poklicani strokovnjaki na tem področju.

Razen tega bo tudi razstava avstrijskih plemenskih in porabnih živali, kakor goveda, konj in svinj.

Posebna razstava na kmetijskem sektorju bo posvečena tudi pridelovanju vina, kjer bodo imeli proizvajalci vina prvič priložnost, da pokažejo pomen vinske proizvodnje široki javnosti. Poskušnja vin pa bo to razstavo izpopolnila.

Važno za rentnike

Pokojninska zavarovalnica za delavce, deželni urad Graz, sporoča, da je treba poizvedovalne pole za izravnalne doklade brezpogojno oddati popolnoma izpolnjene na pristojnih občinskih uradih. Interesenti so naprošeni, da ravnajo na ta način, ker je po 7. noveli k splošnemu socialno-zavarovalnemu zakonu mogoče določiti pripadajočo zavarovalno doklado le na podlagi v zavarovalni poli potrjenih podatkov.

Pokojninska zavarovalnica za delavce tudi navaja, da je po 7. noveli k splošnemu socialno-zavarovalnemu zakonu tudi bistvena olajšava pri ocenitvi skupnega dohodka za prejemnike izravnalnih doklad. Od 1. novembra 1960 ne bodo več prištevali dohodkov otrok, ki živijo z rentniki v skupnem gospodinjstvu. Vsled tega bodo prejemali vsi rentniki, ki živijo v skupnem gospodinjstvu s poklicno zaposlenimi otroci, popolne izravnalne doklade.

Uspešen razvoj industrijske proizvodnje v Jugoslaviji:

Vedno več proizvodov za široko potrošnjo

Šele pred nedavnim smo v našem listu poročali, da se je industrijska proizvodnja v Jugoslaviji v prvem polletju letos v primerjavi z istim obdobjem 1959 povečala za 9 odstotkov. Če pa pogledamo zaključek industrijske proizvodnje v zadnjih sedmih mesecih, potem ugotovimo, da se je skupna industrijska proizvodnja v primerjavi s prvimi sedmimi meseci leta 1959 povečala kar za 17 odstotkov.

Posebno značilen pri tem razvoju je stalni porast proizvodnje pri tistih panogah, ki delajo za široko potrošnjo in tako bistveno prispevajo k dvigu življenjske ravni jugoslovanskega prebivalstva. Tako se je proizvodnja industrije gume dvignila za 30 %, v industriji živil za 29 %, v elektro-industriji ter industriji usnja in obutve za 26 %, v industriji tobaka za 16 % in v tekstilni industriji za 15 %.

Velike uspehe so dosegli tudi v panogah, katerih proizvodi so v veliki meri namenjeni za izvoz: proizvodnja kovinske industrije se je povečala za 28 %, proizvodnja industrije nekovin za 16 % in v barvni metalurgiji za 10 %. Proizvodnja električne energije in premogovne industrije se je dvignila za 7 %, proizvodnja nafte pa ob izkoriščanju novih najdišč kar za 24 %.

Dobra preskrba s pogonsko energijo je prispevala k povečanju proizvodnje črne metalurgije za 17 %, dočim so tovarne kemične industrije dvignile proizvodnjo za 14 %. Tudi proizvodnja gradbenega materiala se je povečala za 18 %, vendar to še ni zadostovalo, da bi bile v celoti krite potrebe, ker se posebno močno razvija tudi stanovanjska in gospodarska graditev. Prav tako tudi papirna industrija kljub 16-odstotnemu povečanju proizvodnje še ni mogla kriti vseh potreb grafične industrije, katere proizvodnja se je dvignila za 27 %.

Medtem ko se zgornje številke nanašajo na celotno jugoslovansko industrijo, je pri podatkih o razvoju industrijske proizvodnje v Sloveniji zanimivo, da je v mesecu juliju zabeležila največji uspeh na področju elektro-gospodarstva, ko je dosegla rekorden obseg 255 milijonov kWh v primerjavi z 219 milijoni v lanskem juliju.

Koroški velesejem dosegel nov rekord

Ko so zadnjo nedeljo zaprli vrata letošnjega koroškega velesejma in zaključili račune o obisku, so ugotovili razveseljivo dejstvo, da pomeni letošnji velesejem v Celovcu nov rekord: skupno so našteli okroglo 293.000 obiskovalcev, kar je za 22.000 več kot lani. Posebno uspešni so bili v tem oziru nedelje in praznik 15. avgusta. V nedeljo, 14. avgusta, so namreč našteli 41.059 obiskovalcev, kar je najvišje dnevno število, doslej doseženo na koroškem velesejmu; pa tudi praznik 15. avgusta je bil uspešen, saj je tega dne obiskalo razstavo blizu 37.000 ljudi. Ta dva dneva sta bila hkrati tudi v znaku posebno množičnega obiska s podeželja.

Prav tako pa je bil letošnji koroški velesejem uspešno zaključen tudi z ozirom na sklenjene kupčije, ki so se v glavnem odvijale zadnje dni prireditve. Posebno zanimanje je razumljivo veljalo lesnemu sejmu ter tistim panogam, ki so kakorkoli povezane z lesom. Vsekakor se je koroški velesejem ponovno zelo uspešno uveljavil kot osrednji avstrijski lesni sejem, ki je tokrat dobro prestal svojo prvo preizkušnjo tudi v zvezi z gospodarskim združevanjem v Evropi.

PO ŠIRNEM SVETU

Dakar. — Konec prejšnjega tedna je prišlo v Federaciji Mali, mladi afriški državi, ki je postala neodvisna v začetku tega leta z združitvijo dveh bivših francoskih kolonij Senegalije in Sudana, do razkola. Senegalska skupščina je namreč razglasila neodvisnost in odcepitev Senegalije od federacije ter je predsednika federacije Modiba Keito obtožila zaradi „poskusa zarote proti koristim senegalskega naroda". Federacija Mali je po razglasitvi neodvisnosti ostala v francosko-afriški skupnosti, zato je sedanji sklep Senegalije hudo prizadel tudi Francijo, kjer se bojijo resnih posledic za njen položaj v Afriki.

Meran. — V Meranu in v okoliških vaseh so se pred dnevi pojavili po zidovih napisi „Južno Tirolsko pred OZN", „Avtonomijo za Južno Tirolsko", „Tukaj je Južna Tirolska — ne Italija" in podobni. Prav tako je bila z letaki postavljena zahteva po „svobodi, pravičnosti in samoodločbi".

New Delhi. — Predsednik indijske vlade Nehru je sporočil, da se je prebivalstvo Indije v zadnjih desetih letih pomnožilo za 70 milijonov ljudi in znaša trenutno 430 milijonov. Hkrati se je povprečna življenjska doba Indijcev zvišala od 32 na 42 let.

London. — Enotedenska stavka britanskih pristaniških delavcev je v glavnem zaključena, ko so delodajalci pristali na zvišanje plač in mezd za 11 angleških šilingov na teden. Vendar pa delavci zahtevajo od sindikatov nadaljnje ukrepe za dosego 40-urnega delovnega tedna.

Rabat. — Trenutno še kot del francosko-afriške skupnosti bo Mavretanija postala 28. novembra letos neodvisna republika. Pač pa je maroški kralj Mohamed zahteval Mavretanijo za Maroko, češ da gre za maroško ozemlje, ki so ga Francozi odcepili od Maroka.

Atene. — Predsednik izraelske vlade Ben Gurion je v izjavi, ki jo je podal nekemu atenskemu listu, izrazil prepričanje, da bo prišel čas, ko bodo vzpostavljeni mirni odnosi in dobro sodelovanje med Izraelom ter arabskimi deželami.

San Jose. — Zunanji ministri Organizacije ameriških držav (OAS) so na skupni konferenci v San Joseju izglasovali resolucijo o kolektivnem kaznovanju diktatorskega režima v Dominikanski republiki, ki so ga obdolžili sodelovanja pri pripravljanju atentata na venezuelskega predsednika Romula Betancourta ter drugih dejanj, naperjenih proti suverenosti Venezuele. Kolektivna kazen predvideva prekinitev diplomatskih odnosov latinsko-ameriških držav do Dominikanske republike ter uvedbo delnih gospodarskih sankcij. Ta ukrep bo veljal, dokler bo Dominikanska republika nevarna za mir in varnost zahodne poloble. Ta odločni nastop je brez primerjave v zgodovini latinsko-ameriških držav.

Beograd. — Ta torek je bil v Beogradu odprt IV. mednarodni sejem tehnike, ki bo trajal do 2. septembra. Na sejmu sodeluje 420 domačih in 709 tujih razstavljavcev iz 25 držav. Letošnji sejem tehnike v Beogradu je gosegel že visoko stopnjo specializiranosti in pričakujejo, da bo še bolj kot prejšnje tovrstne prireditve prikazal možnosti za povečanje jugoslovanskega izvoza.

Bonn. — Trgovina med Zahodno Nemčijo in vzhodnoevropskimi državami se je v prvem polletju letos močno povečala. Samo blagovna izmenjava med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo je doživela mogočen porast. Tako se je zahodnonemški izvoz v SZ dvignil od 72 milijonov mark lani na 305 milijonov, uvoz iz SZ pa od 165 milijonov na 212 milijonov mark.

Washington. — Ameriški senat je odobril 3.981,350.000 dolarjev za pomoč Amerike drugim državam. S tem je v glavnem pristal na vsoto, ki jo je zahteval predsednik Eisenhower, le pri vojaški pomoči je črtal 200 milijonov dolarjev.

Gor čez izaro . . .

Nočni ekspres je zapustil karavanški predor in se ustavil v Podroščici. Pol štirih zjutraj. Prvo svitanje me s svojimi rezkimi, še zastrtimi prameni nastajajočega dneva zdrami k premišljevanju. Sopotniki spijo. Glej, tamle je že Baško jezero. V svoji čisti spokojnosti me spomni na narodno pesem. Tu nekje smo doma vsi, ki bomo vsak trenutek pustili za seboj most čez Zilo.

»Kje smo že,« vpraša lepo oblečena dama, ki potuje že iz Ljubljane. »Kako se imenuje ta reka?«

»To je Zila,« pojasni mlad fant, ki je vstopil v Podrožčici. Njegov naglas je rožanski.

»Ah, Zila, saj res. Tako slabo poznam zemljepis. Oprostite!«

Zdi se, da ji je malce neprijetno, ker jo slovenski kmečki fant iz koroškega Roža uči zemljepis.

Napravi se, ko da bi dremala.

*

V Beljaku se poslovimo. Inženir potuje nekam v Nemčijo, fant iz Roža pa v Šmohor. Prestopim v dunajski vlak. Ura je tričetrt na pet. Popolnoma svetlo je že. Obrazi v vlaku so v jutranji svetlobi rumenkasto modrikasti. Iščem po njih. V slehernem bi rad odkril nekaj domačega. Toda vse molči.

Celovec je tu. Ura je četrt na šest zjutraj. Stopam po praznih ulicah. Poslovno življenje se začne šele ob osmih, zato mi ne kaže drugega, kot da zavijem na trg, kjer kmetje in drugi prodajalci že pripravljajo svoje stojnice. Razne vrste sadja in zelenjave imajo prodajalke lepo sortirane in cena je označena v četrt kilogramih. Da bi številke ne bile videti previsoke. Povprečna cena sadja je deset šilingov za kilogram.

Ko se dolgo oziram po stojnicah, me nagovori branjevka v nemščini:

»Izvolite, gospod!«

Izberem si dve banani in plačam s stotakom. Med vrnjenim drobižem najdem srebrn kovanec za petindvajset šilingov. Pozorno ga pogledam.

»Kakšen denar pa je to?«

»Ah, to so izdali za štiridesetletnico plebiscita,« mi pojasni branjevka. »Hvala lepa, gospod.«

Ko blodim dalje po celovških ulicah, se mi vsiljuje refren narodne pesmi. Zakaj ravno ta refren: . . . zdaj ni več moj ljubi, dragi dom . . .

Štirideset let!

Toda k vragu s sentimentalnostjo!

Še naprej sem hodil po ulicah in naposled sem se neprespan in utrujen znašel na neki klopi, poleg stare ženice, ki je menda ravnokar prišla iz cerkve. Nekaj je spravljala v svojo torbico. Bil je molitvenik v slovenščini. Velike, debele črke.

Dejala mi je v nemščini: Dobro jutro.

Odgovoril sem po slovensko.

Bila je začudena, skoraj osupla:

»Gospod je iz Jugoslavije?«

Povzela je.

»Sem čula, da je pri vas bolje poskrbljeno za stare ljudi,« je dejala v mešanici obeh jezikov.

Nato sem izvedel, da jo tare naduha, da je poročeni otroci skoraj ne poznajo, da živi sama.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Koroški otroci v Savudriji

Letošnje počitniško letovanje je mimo. 120-tim otrokom je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem skupno z Zvezo prijateljev mladine Slovenije omogočila tritedensko bivanje ob morju.

Včeraj se je vrnila druga skupina slovenskih koroških otrok z letovanja ob morju, kjer so v Savudriji preživeli tri lepe tedne počitnic. Vrnili so se veseli in zdravi, polni najlepših spominov, ki jih bodo še dolgo obujali v krogu svojih prijateljev, še prav posebno pa doma, v družini. Dolgo bo trajalo to pripovedovanje, saj so doživeli toliko novega in lepega, zanimive kraje in mnogo novih prijateljev, s katerimi so navezali prisrčne stike. Spominjali pa se bodo hvaležno tudi tovarišic in tovarišev, ki so v teh tednih skrbeli zanje in se prizadevali, da je bilo njihovo bivanje res prijetno.

V zadnji številki našega lista smo že objavili kratek dopis iz počitniške kolonije, za tokrat pa nam je poslal eden izmed spremljevalcev naših otrok — Vlado Rozman — daljši opis, ki zdaj po povratku otrok sicer ni več tako aktualen, vendar ga hočemo kljub temu objaviti, posebno za tiste naše bralce, ki nimajo priložnosti, da bi neposredno iz ust otrok slišali o življenju in doživetjih med počitniškim letovanjem. Poleg tega sta v opisu zajeta le prva dva tedna bivanja ob morju, pač pa to ne bo motilo. — Op. ured.

Že druga skupina koroških otrok letuje v majhnem obmorskem letovišču Savudrija in si v družbi celjskih otrok nabirajo novih moči in zdravja. Koroški otroci so v gosteh pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije in se ob modrem Jadranu prav prijetno počutijo. Svoje prostore imajo v lepo urejeni dvonadstropni hiši, nekateri pa prebivajo v weekend-hišicah ob veliki stavbi.

Življenje koroških otrok v tem lepem kraju je pestro in polno vsakodnevnih doživetij. Vsak lep dan preživijo ob obali in uživajo lepote, ki jih nudi morje. Kadar pa je slabše vreme, se otroci porazdele po interesnih skupinah. Eni berejo knjige, drugi igrajo šah, nekaj je tudi navdušenih slikarjev in risarjev. Pa tudi nekaj vnetih ribičev je med njimi, ki z veliko potrpežljivostjo vztrajajo po cele ure na skalah in čakajo na „veliki plen". „Morske deklice" — kot se imenuje skupina mladih Korošic — včasih ob obali zapojo kako koroško in slovensko pesem, drugače pa jim v družbi vzgojiteljic čas hitro, kar prehitro mineva.

Nadebudni „Gusarji" — tako se glasi ime fantovske skupine — pa so vneti nogometaši in odbojkaši, ki so svoje znanje že pokazali, ko so v prijateljski tekmi premagali dečke iz ljubljanske kolonije.

Pravo razpoloženje in živ-žav nastane navadno po večerji, ko se vsi zbero na igrišču in se po svoje zabavajo do mraka. Posebno navdušeni so bili ob prireditvi „Pokaži kaj znaš", ko je lahko vsak posamezni nastopil kot pravi „umetnik" ter številnemu občinstvu pokazal, da res nekaj zna. Tudi igra „Lov na lisico" je razgibala slehernega člana kolonije dobrih prijateljev.

Res, prijateljstvo je med njimi pisano z velikimi črkami. Koroški otroci se s svojimi vrstniki iz Celja prav lepo razumejo. Kdor jih posluša, pogosto ne spozna, da so to koroški otroci. Le nekaterim se ta ali ona beseda še zatika in je ne poznajo. Vendar se je v igri in zabavi nehote nauče in tako bogatijo besedni zaklad svojega materinega jezika. Tudi v tem pogledu je letovanje ob morju za mnoge pravo doživetje, saj so za tri tedne bratje med brati in se sproščene čutijo tudi mladi koroški obrazi, ki so prve dni še plašno gledali in poslušali vse novo, kar jih je obdajalo. Zdaj so postali živahni in razgibani, mnogi so se tako navezali na svoje celjske prijatelje, da bo slovo kar težko. Pa saj so se tudi otroci iz prve skupine s solzami v očeh poslavljali ob odhodu domov. Kdo bi razumel otroško dušo, ki prvič sliši vsepovsod slovensko besedo, ki spozna v tako kratkem času vrsto iskrenih prijateljev?

Prišli so in spoznali, kako je lepo živeti med brati v svobodni domovini. In ko zvečer zapojo skupaj slovensko pesem, takrat se tudi njim raznežijo obrazi, tudi njim misel uhaja nekam v prostrano daljavo — posebno še ob pesmi „Lepo je v naši domovini biti mlad".

Takšno je življenje otrok iz Koroške, ki preživljajo svoje počitnice v Jugoslaviji. In ko jih tako opazujem, kadar se sami igrajo ali kopajo, v mislih gledam Korotan in poslušam gosposvetski zvon ter vidim, da naš rod onkraj Karavank še živi. Še živi slovenska beseda, ki je tudi kruti viharji niso strli, ampak se še ohranja in živi, tudi v tem mladem rodu, ki ga gledam pred seboj in iz vsega srca si želim, da bi se končno uresničila velika misel našega Prešerna, . . . da prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak . . .

In ko se bom poslavljal od teh drobnih prijateljev, ki sem jih spoznal in živel z njimi tri tedne, mi bo težko. Postali smo dobri prijatelji, razhajali se bomo in odšli vsak na svojo stran. Oni bodo odšli tja, kjer je zibelka slovenstva, mi pa ostanemo v svobodni domovini. Da bi jim mogli dati košček te svobode, ki jo imamo, bi bili srečni in slovo nam ne bi bilo tako težko.

Objava slovenske gimnazije

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so od 1. septembra 1960 uradne ure vsak dan od 10. do 12. ure. V tem času lahko prijavite fante in dekleta za sprejemne izpite, ki so dne 13. septembra 1960 ob 8. uri.

Ponavljalni izpiti so 12. septembra 1960.

Vpisovanje pa je 14. septembra v času od 14. do 16. ure.

Dne 15. septembra ob 9. uri je otvoritvena služba božja in ob 13.25 uri prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

Mednarodni visokošolski tedni na Tirolskem

V nedeljo so bili v Alpbachu na Tirolskem slovesno odprti 16. mednarodni visokošolski tedni, ki jih vsako leto prireja tako imenovani Avstrijski koleg. Letošnjih prireditev se udeležuje okoli 400 znanstvenikov in študentov iz 20 držav.

Na otvoritvi je minister za pouk dr. Drimmel poudaril, da so letošnji visokošolski tedni v Alpbachu prirejeni pod geslom „Jezik in svet". Predsednik Avstrijskega kolega Auer pa je dejal, da se je Alpbach že od vsega začetka boril proti „getom narodnosti, svetovnega nazora in poklicev" ter zahteval sodobne oblike izobrazbe.

Beograjska opera bo gostovala na Poljskem

V času od 1. do 15. septembra bosta na Poljskem gostovala ansambla beograjske opere in baleta, ki bosta uprizorila naslednja dela: Musorgskega „Hovanščino", Menottijevega „Konzula", Massenetovega „Don Kihota" in delo „Zaljubljen v tri oranže" S. Prokofjeva in štiri balete: „Vibracije", „Lectovo srce", „Srečanje v Louissevillu" ter „Čudežni mandarin".

Gostovanje beograjske opere in baleta je delna uresničitev načrtov o kulturnem sodelovanju med Poljsko in Jugoslavijo, ki je bilo določeno s posebno kulturno konvencijo med obema državama. V istem okviru bosta leta 1962 gostovala v Beogradu in drugih republiških središčih Jugoslavije ansambla varšavske opere in baleta.

RIHARD OREL: 4

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

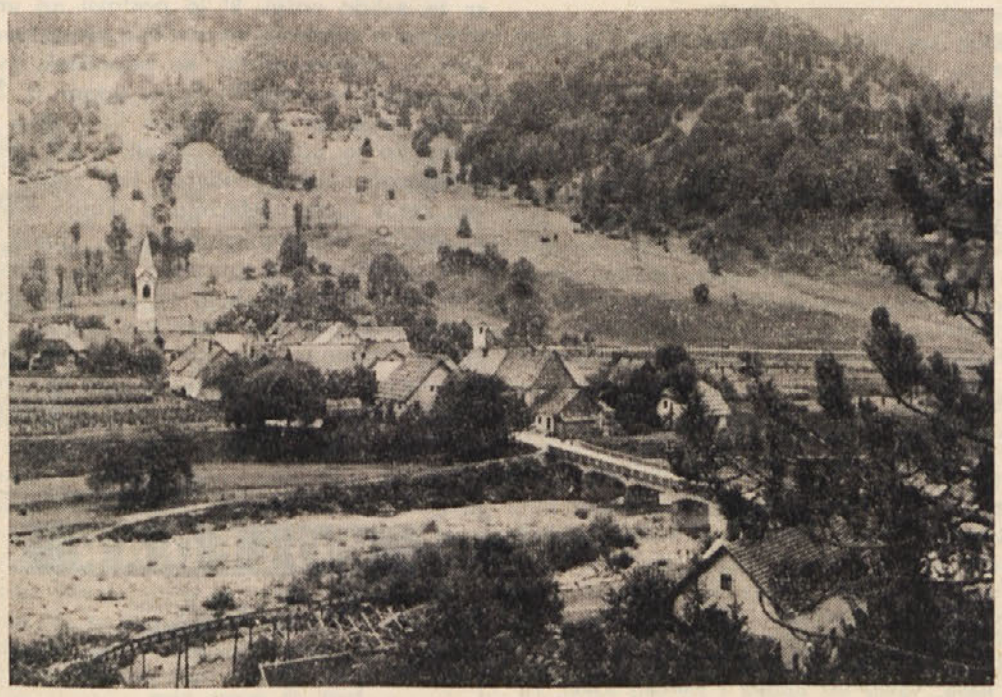

LIPALJA VAS

Lipalja vas je kot vsa dolina takrat politično pripadala okrajnemu glavarstvu v Beljaku in sodnemu okraju v Trbižu, županstvo pa je bilo v vasi sami. Leta 1906 je bilo tu 362 prebivalcev in to sami Slovenci. V bodoče pa je obstoj Slovencev zelo negotov; v šoli je vse italijansko, v cerkvi pa nemško, pa tudi otroški vrtci, ki so zdaj povsod v dejavnosti, uspešno pomagajo potujčevati. Otroci le še doma slišijo materino besedo, ko se starši pogovarjajo v domačem narečju. Poleg tega je Lipalja vas tako odrezana in precej oddaljena od prvega slovenskega naselja Ukve. Najbližji večji kraj je Ponteba, ki pa je popolnoma furlanska.

Cerkev sredi vasi je zelo stara, zidana v letih 1106—1139, to je za časa gospostva Bamberških škofov; posvečena sv. Gertrudi (Jederti) je bila v začetku podružnica farne cerkve v Ukvah. Svetišče je v svoji notranjosti zidano v gotskem slogu in je dobro ohranjeno. Na pokopališču, ki je okoli cerkve, je več nagrobnih kamnov s slovenskimi napisi, ostali pa so nemški. Pred letom 1914 in tudi pozneje so rabili duhovniki pri bogoslužju nemški jezik in tudi sedaj je celo petje na koru še nemško. Pridige so bile takoj po italijanski zasedbi italijanske, sedaj pa je tu furlanski duhovnik, ki se je priučil nemščine, tako da pridiga tudi v nemškem jeziku in tudi Slovencem se skuša prilagoditi. Tako strpno ravnanje naj bi služilo za zgled tistim prenapetežem, ki bi radi izrinili domači jezik tudi še iz cerkve. Tu je še nekaj družin, ki so se priselile iz gornjesoške doline in bodo gotovo pripomogle k utrditvi slovenskega življa. V vasi sta dve žagi in zadružna mlekarna.

Zapustimo zdaj to vas in napotimo se dalje ob istem bregu reke. Komaj dva in pol kilometra dalje prispemo do bližnje vasice

LUŽNICA

oziroma Lužce. Lužice ali Užce, kakor jo imenujejo domačini (nemško Lanschitz, italijansko Lusnizza-Bagni). Tu so namreč kak kilometer dalje ob cesti žveplene kopeli, vrelci so v stranski dolinici ob malem potoku, ki so ga Nemci imenovali Schwefelbach, Italijani pa mu pravijo Rio dello zolfo. Voda teh vrelcev je precej hladna (10 do 12° C) in vsebuje ogljikovo kislino, žvepleni vodik, kalijev in magnezijev sulfat in druge sestavine. Zdravilna je zlasti za revmatične bolezni, ki so jih prej zdravili v dveh modernih zdraviliščih, ki pa sta zdaj že popolnoma zapuščeni, ker so bile naprave med prvo svetovno vojno porušene. Večji hotel je kupila najprej neka družba iz Gorice, pozneje pa je postala lastnik goriška deželna uprava, ki je poslopje preuredila za počitniško okrevališče šolske mladine.

(Nadaljevanje sledi)

Po naši zemlji

DRVEŠA VAS

Ob cesti od kolodvora proti Pliberku je stara in priljubljena gostilna pri Potočniku. Do visoke starosti jo je vodil v vsej okolici znani in spoštovani oče Franc Potočnik. V prejšnjih letih sta pomagali hčeri Juli in Ida, dokler se nista poročili. Juli je poročila občinskega tajnika, Ida pa orožniškega uradnika. Sin Pavle si je poiskal službo pri celovškem gradbenem uradu. Pred dvemi leti je oče Potočnik umrl in na domu sta ostala vdova-mati in sin Ksandej.

Mati je tudi že v letih, toda marljiva in pridna kot čebelica, vsega dela pa je bilo vendar le preveč za njo. Domačo gostilno namreč radi obiskujejo številni gostje iz vasi, delavci iz pivovarne Sorgendorf in mnogi drugi brez razlike medpotoma v Pliberk ali iz Pliberka.

Pri hiši je nastalo pereče vprašanje: Ksandej se mora oženiti! Podoba je bila, da se je bolj počasi odločal, dobri opazovalci pa so le dognali, da se zanima za natakarico, ali bolj imenitno povedano za servirko v Breznikovem baru v Pliberku.

In zares, Ksandej Potočnik in Hilda Müller, doma iz škocijanske občine, sta se vzela. Poročne zadeve sta opravila minulo soboto, v Pliberku na matičnem uradu, cerkvene pa ob jezeru na Otoku.

Ksandej je povedel svojo izvoljenko na svoj dom, kjer bo njemu in materi v veliko oporo in pomoč, saj je znano, da je zelo delavna in sposobna. Nova družinska celica naj bo srečna, čuva pa naj tudi lepo tradicijo Potočnikove hiše!

PLIBERK

Minulo nedeljo smo pod Libičem na pliberškem pokopališču položili k večnemu počitku gospo Marijo Žnidar (Schneider), hišno posestnico v Kumežovi ulici. Nihče ni pričakoval, da bo tej prožni delavni ženi, saj je bila stara šele nekaj nad šestdeset let, smrt tako kmalu zatisnila oči. Zadnje čase je res nismo videli, ker se je dalje časa zdravila v bolnišnici v Celovcu, toda žal, pomoči ni bilo več.

V družinskem življenju med materjo-vdovo in dvema sinovoma, eden vozi z avtobusom na liniji Pliberk-kolodvor, drugi pa je trgovec nekje ob Vrbskem jezeru, je vladala prisrčna harmonija ter so se zelo radi imeli. Ena hčerka pa je poročena na Madžarskem.

Žalujočim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

REBERCA

Prejšnjo nedeljo je bila na Reberci lepa slavnost, ko so svečano izročili novo stanovanjsko hišo svojemu namenu. Na slavnosti se je zbralo številno ljudi iz vse okolice, slavnostni govor pa je imel župan občine Bela Ferijan. V svojem nagovoru je izrazil zahvalo vsem, ki so kakor koli pripomogli, da je nastala ta koristna zgradba. Posebej je poudaril, da je moglo priti do uresničenja načrta predvsem zaradi tega, ker so ga podprli vsi občinski odborniki ne glede na nastrojenje. Prav tako je izrekel priznanje in zahvalo arhitektu Rohnerju in vsem sodelujočim tvrdkam, ki so tudi pri tej gradnji pokazale svojo zmogljivost in znanje. Moderno in prijetno zgrajena stavba vsebuje šest lepih in sodobnih stanovanjskih prostorov ter je s tem delom spet nekoliko umiljena stanovanjska stiska.

BISTRICA NA ZILI

V družini pri kmetu Buternu na Bistrici na Zili so imeli ob koncu minulega tedna žalosten dogodek, ko je umrla nad vse ljubljena mati Marija Zwitter. Življenjska pot pokojne matere je bila pot slovenske matere kmetice, ki je izpolnila dneve svojega življenja, dokler je mogla, z marljivim in napornim delom v gospodinjstvu in kmetijstvu, odpovedih in žrtvah. Vzgoji otrok je posvetila vso materinsko ljubezen, skrb in prizadevnost ter jih je tudi vzgojila v koristne člane družbe in naše slovenske skupnosti. Huda bol je dobro mater prizadela, ko je v vojni zgubila enega sina-študenta, ko je ugasnilo mlado nadebudno življenje. Drugi sin pa je razen marljivega dela na kmetiji zelo požrtvovalen in dejaven odbornik domače Hranilnice in posojilnice.

Pokojni materi ni bilo nič prihranjenega v življenju, v zadnjih letih je tudi oslepela, kar je bilo seve neizrekljivo hudo. Toda s svojimi duhovnimi očmi je bila vedno budna in nenehno središče družine in vsi so jo ljubili in spoštovali.

Zelo spoštovala je pokojno mater tudi soseska, kar je pokazala zelo zgovorno ogromna udeležba žalnih gostov na njeni zadnji poti na domače pokopališče in ob pogrebnih svečanostih. Preteklo nedeljo so telesne ostanke blage Buternove matere položili v sveži grob k večnemu počitku.

Žalujočim sorodnikom izrekamo naše odkrito in globoko sožalje.

Stoletni življenjski jubilej matere

Kazaze. — Sto let je gotovo izredno lepa in visoka življenjska doba, posebno še, če je kdo tako srečen, da jo dočaka pri vsej svoji prisebnosti. Stoletnico svojega življenja je pretekli teden praznovala Švarcova stara mati Marija Skok v Kazazah. Pri spoštovani jubilantki je razveseljivo, da je prožna in razgibana ter se še vedno zanima za vsakovrstna dogajanja v domači in širši okolici.

Visoki življenjski jubilej Marije Skokove je počastila tudi domača dobrlavaška tržna občina. Priredili so lepo slavnost, kjer so bili poleg jubilantke udeleženi njeni otroci, vnuki in pravnuki in drugi sorodniki. Med častnimi gosti je bil na slavju dobrlavaški župan Schleinzer z več občinskimi odborniki, deželnega glavarja Wedeniga pa je zastopal vladni svetnik dr. Schmied. V prisrčnih besedah so stari Švarcovi materi čestitali in ji želeli še mnogo let zadovoljnega življenja, hkrati pa so ji izročili tudi lepa in primerna darila. Ganjena se je jubilantka počutila ob tolikšni pozornosti ter sprejela z veseljem in vsa vzradoščena darila k svojemu stoletnemu življenjskemu jubileju.

S slavljenko pa se veseli tudi vas in okolica, saj jo vsi zelo cenijo in spoštujejo. Življenjska pot Marije Skokove ni bila lahka. Od rane mladosti do visoke starosti ji je bil njen delež nenehno naporno delo, moči je udinjala drugim, toda zaradi njene zvestobe, marljivosti in poštenosti so jo povsod radi imeli kot dragoceno pomoč vsepovsod, kjer je bila zaposlena. Prehodila je pot sovrstnikov iz Cankarjeve povesti Na klancu, spoznavala kraje in ljudi ter s prirojenim domačim nepokvarjenim značajem razumela vsekdar pravilno ločiti med dobrim in slabim, sama je čuvala in hrani v sebi vrline pristne slovenske žene in matere.

Jubilantka je bila rojena dne 15. avgusta 1860 v Lovankah. Pred sto leti in še dolgo potem so bile življenjske razmere vse drugačne kakor danes, mnogo slabše v tistih „dobrih starih časih". Z dvanajstimi leti je morala mala Marija v službo in si služiti borni vsakdanji kruh. Šele pred okoli šestnajstimi leti je izpregla in se nastanila pri svojem sinu v Kazazah, kjer pa tudi ne miruje, temveč dela in pomaga, kjer koli le more. Jubilantka je bila stara mati dr. Foltija Skoka, ki je bil po vojni uradnik pri finančnem uradu v Celovcu, toda je prekmalu zgubil življenje pri prometni nezgodi na Paški cesti.

Spoštovani materi ob njeni stoletnici čestitamo tudi mi.

CELOVEC

Prijetno presenečen je bil minuli četrtek na koroškem velesejmu kmet Johann Pfeifenberger iz Unteralpe pri Metnitzu. Bil je osmi dan velesejma in imenovani je kot 200.000-i gost prestopil vhod na sejmišče. Prezident velesejma mestni svetnik Novak in direktor Gutschmar sta ga sprejela in pozdravila ter mu izročila vrednostna darila in sicer črpalko za prah, prejemnico za blago za eno obleko ter steklenico sekta in steklenico vina. Darila so podelili še nadaljnjim desetim obiskovalcem, med temi tudi filmski igralki Ini Duschi iz Dunaja.

BREZNICA PRI ŠT. JAKOBU

Precej nepričakovano se je v začetku prejšnjega tedna razširila vest, da je umrla Bistrova mati. Saj smo jo še pred nekaj tedni videvali na njivah in travnikih, kjer je vse svoje življenje pomagala obdelovati in spravljati pridelke. Od rane mladosti je poznala le delo in skrbi, bila je res prava slovenska koroška mati, ki ji je bilo celo življenje en sam delovni dan. Kljub temu pa je bila rada tudi vesela in je še med delom pogosto zapela ali zavriskala.

Svojo življenjsko pot je zaključila v starosti 74 let in v četrtek prejšnjega tedna smo jo položili k trajnemu počitku. In lahko rečemo, da je prav njen pogreb ovrgel načelo, da se v številu pogrebcev zrcali pokojnikova premožnost. Bistrova mati nikdar ni poznala razkošja, toda njen pogreb je bil sila razkošen, kar tiče število svojcev, prijateljev in znancev, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti.

Pogrešali jo bomo zaradi njene pridnosti, pogrešali zaradi njene vesele narave. V spominu pa jo bomo ohranili tudi kot zvesto članico naše narodne družine, ki je do zadnjega pridno čitala tudi naš list, redno obiskovala vsako narodno prireditev ter se vedno veselila, ko je dobila v roke slovensko knjigo (kako je iz leta v leto skrbela, da ne bi zamudila knjižnega daru Slovenske prosvetne zveze!).

Ko Bistrovi materi želimo, da bi si v domači zemlji odpočila od nadlog in trpljenja, ki so ji bili spremljevalci na vsej življenjski poti, izrekamo žalujočim svojcem iskreno sožalje!

Deželni delovni urad sporoča, da je bilo dne 15. avgusta pri delovnih uradih na Koroškem prijavljenih 2498 brezposelnih, med temi 1194 moških in 1304 ženske. V primerjavi z istim razdobjem v prejšnjem letu je letos število brezpolesnih za 420 oseb nižje. Število pri bolniških blagajnah zavarovanih delojemalcev je znašalo dne 31. julija na Koroškem 146.221, od teh 102.686 moških in 43.535 žensk. V primerjavi z istim časom v minulem letu ugotavljajo letos 2721 več zavarovanih delojemalcev.

Minuli teden je motorizirani cestni promet zahteval spet številne smrtne in krvave žrtve. Na Koroškem ugotavljajo 215 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 160 oseb bolj ali manj poškodovanih, 4 pa mrtve. V vsej državi se je pripetilo rekordno število prometnih nezgod, namreč 1884 s 1440 poškodovanimi in 43 mrtvimi udeleženci prometa. Spet so v 98. primerih brezvestni šoferji pobegnili ter pustili žrtve njihovi usodi, v 125 primerih pa so ugotovili, da so za volanom sedeli alkoholizirani šoferji. V ostalih zveznih deželah navajajo naslednje številke prometnih nesreč in posledic: na Dunaju 379 nesreč, 258 poškodovanih in 3 mrtve; na Nižjem Avstrijskem 331, 268, 16; na Gradiščanskem 43, 18, 1; na Zgornjem Avstrijskem 119, 95, 5; na Štajerskem 307, 295, 7; na Tirolskem 247, 119, 6 in na Predarlskem 64, 67, 1. Žalostne številke prometnih nesreč, ki kljub vsem ukrepom, pojasnjevanju in svarilom naraščajo ob zgoščenem motoriziranem prometu, navajamo vedno tudi zaradi tega, da bi posvetili vožnjam na cestah več potrebne pozornosti, previdnosti in zdrave razsodnosti, ker življenje in zdravje je vendar za vsakega posameznika dragocena dobrina.

Gor čez izaro . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

»Kaj pa otroci — ali znajo slovensko?«

»Malo jih je, ki bi tu ne znali slovensko, tudi veliki gospodje. Toda na cesti nihče ne govori po domače. Boje se, da bi jih gledali po strani.«

Vstala je in se napotila v bližnjo mlekarno. »Tam jedo vsi, ki nimajo nikogar na svetu,« sem si mislil.

*

»Pa srečno, gospod!«

Z odmevom tega njenega pozdrava sem stopil v avtobus.

O, ta pokrajina! Na jugu gledam Karavanke. Vozim se skozi vasi, samo s svojimi slabo prevedenimi imeni spominjajo na narod, ki tu živi. — Pred štiridesetimi leti so avstrijski diplomati slovesno podpisali, da bodo ščitili značilnosti slovenskega prebivalstva. Zdaj so že davno pozabili, da je proti priključitvi k Avstriji glasovala skoraj polovica plebiscitnega ozemlja. Kje so zdaj vsi ti ljudje.

In zdaj hočejo še enkrat šteti ljudi, ki so ostali Slovenci. Priprave pa kažejo, da hočejo to napraviti v obliki zaslišavanja pred kazenskim sodnikom:

»Ali priznate da ste (krivi, da ste) Slovenec?«

V tem stavku je zelo malo ironije.

Njihov cilj je jasen: dokazati, da slovenske manjšine praktično ni več.

Toda to zanikanje vsa dežela s svojo jasno govorico, zanikuje pesem, porojena iz globin narodove duše.

»Gor čez izaro, gor čez gmajnico, tam je dragi dom z mojo zibalko . . .«

*

V Velikovco je ravno tržni dan in na glavnem trgu hodim med stojnicami. Dobro poznam domačo govorico. Lingvisti bi dejali, da je to slovenščina. Meni ne pride na misel, da bi Nemca, ki govori redno nemško, razglasil za Francoza, pa čeprav se je v šoli naučil nekaj francoskih besed. Toda za koroške Slovence to ne velja.

Pustimo absurde!

Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan . . .

Avtobus se vzpenja po vijugastih klancih v Djekše, najsevernejšo in najviše ležečo slovensko vas. Panorama pokrajine na obronkih Svinške planine me je od nekdaj privlačila. In kot samotnemu potniku, ki se mora smatrati za tujca na domači zemlji, mi vro iz spomina verzi slovenskih pesnikov: Prešeren, Župančič in drugi, veliki in majhni. Vsak od njih je nosil in še danes nosi v srcu dragi Korotan.

Kakor vsi slovenski ljudje, od Prekmurja do Jadrana.

Nenadoma mi šine v glavo:

»Ali so se kdaj prepirali ljudje za stvari, ki jih ni? Ali so jih zanikavali, če jih sploh ni bilo?«

Misel me je spravila v dobro voljo.

V Djekšah sem obstal pred hišo, iz katere je bilo slišati radio. Čuj! Iz zvočnika se je oglasil ubran zbor:

»Pojdam v Rute . . .«

Srce se mi je napolnilo s čudno mešanico radosti in melanholije. — Nad mano je jasno nebo. Sonce me obliva s svojimi žarki. In v svoji zamišljenosti se dolgo ne zavem, da stojim sam sredi vasi, turist iz inozemstva . . .

France Novšak

Okrepčevalnica na Jezerskem vrhu

Številni potniki, ki se vozijo čez Jezerski vrh v sosedno državo in druge kraje na jug, pa tudi mnogi izletniki in tuji turisti na svojih sprehodih in planinskih turah, ki jih je v teh romantičnih, prirodno lepih krajih iz leta v leto več, zelo odobravajo, da se je nekdo našel, ki je postavil na vrhu v vznožju skalnate stene lično okrepčevalnico in prijeten prostor za odpočitek. Svojo zamisel je uresničil Franc Lopar iz Železne Kaple ter postavil mali ličen dom za okrepčilo in odpočitek. Gostišče se veseli živahnega obiska, predvsem tudi zaradi tega, ker v njem postrežejo z okusno malco in svežimi negovanimi pijačami. Ljudje se radi zadržujejo v gorskem miru, uživajo prekrasen razgled, kjer so tudi sproščeni živce razkrajajočega mestnega hrupa. Večkrat v nedeljah igra na terasi pred hišo tudi mala godalna kapela in pari se lahko v zabavo in razvedrilo zavrtijo v veselem plesu.

KOLEDAR

Petek, 26. avgust: Celerin
Sobota, 27. avgust: Jožef
Nedelja, 28. avgust: Avguštin
Ponedeljek, 29. avgust: Obgl. J.
Torek, 30. avgust: Roza
Sreda, 31. avgust: Rajmund
Četrtek, 1. september: Egidij

XVII. olimpijske igre so se začele

Včeraj je zadnji tekač prinesel olimpijski ogenj v športni center v Rimu, kjer so se v okviru velike slavnosti pričele letošnje XVII. olimpijske igre. Pred dobrimi dvemi tedni je bila bakla svečano prižgana v matični državi olimpiad — Grčiji in dolga vrsta atletov jo je ponesla v Rim, kjer bo olimpijski ogenj plapolal do konca letošnjih poletnih iger.

Celi dve leti se je Rim pripravljal za ta veliki dogodek, na največje srečanje športnikov vsega sveta. Nastalo je posebno olimpijsko mesto, zgrajeni so bili novi moderni športni objekti, ki bodo v času olimpijskih iger na razpolago mnogim tisočem tekmovalcev in milijonom ljubiteljev športa. Seveda bodo te igre mnogo doprinesle k ugledu tega mesta, kajti le malo krajev sveta se danes lahko ponaša s tem, da so bili nekoč prizorišče olimpijskih srečanj.

Letošnje olimpijske igre bodo gotovo prekosile vse dosedanje tovrstne prireditve. Že samo število 87 sodelujočih držav, ki jih bo zastopalo skupno okoli 8000 najboljših športnikov, govori dovolj jasno o tem. Zato od danes naprej ves športni svet z največjim zanimanjem zasleduje potek velike borbe za dosego najvišjih mest — za dosego olimpijskih kolajn in olimpijske slave.

V 19 športnih panogah bodo tekmovalci iz vseh delov sveta pomerili svoje sile. Vsak tekmovalec se bo boril v olimpijskem duhu in četudi ne bo mogel vsak doseči zaželjene lavorike, mu bo kljub temu ostalo zadoščenje, da je sodeloval na doslej največjih olimpijskih igrah vseh časov.

XVII. olimpijske igre se bodo v glavnem odvijale v dvoboju med obema atletskima velesilama — Ameriko in Sovjetsko zvezo. Še leta 1952 na igrah v Helsinkih so bili veliki zmagovalci Američani, a že štiri leta zatem se je pojavila nova atletska velesila — Sovjetska zveza, ki je v Melbournu dosegla največ zmag. Tudi letos bodo potekale borbe za najvišja mesta predvsem med tema dvema silama, v eni ali drugi panogi pa bodo imeli odločilno besedo tudi zastopniki Nemčije, Poljske in drugih „manjših" držav. A tudi drugi kontinenti vedno bolj silijo v ospredje in iz leta v leto se dvigajo njihove športne kvalitete. Posebno v plavanju je pričakovati zanimiv troboj med Ameriko, Avstralijo in Japonsko. To bo hkrati tudi ena redkih panog, v kateri Evropejci ne bodo imeli velikih izgledov za dosego ene ali druge zmage.

Končno pa bo uspeh v posameznih disciplinah odvisen od trenutne forme posameznih tekmovalcev in tekmovalk ter ne nazadnje tudi od sreče. Mnogi favoriti se bodo vrnili domov razočarani, ker jim sreča v odločilnem trenutku morda ne bo naklonjena, drugi, ki niso računali s posebnimi uspehi, pa bodo odhajali kot veliki zmagovalci. Vendar bo tako za ene kakor tudi za druge veljalo prepričanje, da so se kot najboljši športniki sveta pomerili v plemenitem športnem duhu na XVII. olimpijskih igrah v Rimu.

O življenju in smrti

● *Največ otrok se povprečno rodi na otoku Guamu v Tihem oceanu: na vsakih 1000 prebivalcev se vsako leto rodi kar 58 otrok.*

● *Deželo, kjer se rodi povprečno najmanj otrok na svetu, je težko določiti; po podatkih za minulo leto je to Nyassa, kjer se je na leto na 1000 oseb rodi le 9,1 živih otrok, v Evropi pa je to Monaco, kjer se rodi 14,2 živih otrok na 1000 prebivalcev.*

● *Največja umrljivost je v Burmi: na leto 33,5 smrti na 1000 odraslih prebivalcev.*

● *Izrael pa je dežela z najmanjšo umrljivostjo: od vsakih 1000 odraslih prebivalcev jih na leto umre komaj 6,3.*

● *Švedska je država, kjer se rodijo najbolj zdravi otroci: na vsakih 1000 otrok, starih do eno leto, jih umre komaj 18,5.*

● *Največ dojenčkov umre v prvem letu življenja v Burmi: na vsakih 1000 rojenih povprečno 230 na leto.*

● *Največji prirastek prebivalstva v minulem letu je imela Kostarika: na vsakih 1000 ljudi se je povečalo prebivalstvo za 36 oseb.*

● *Najnižjo nataliteto na svetu pa ima Avstrija: na vsakih 1000 ljudi se prebivalstvo poveča letno komaj za 2,1 človeka!*

● *Trst ima od vseh evropskih mest najmanjši prirastek prebivalstva: na 1000 oseb se prebivalstvo poveča komaj za 1,5 človeka, na drugem mestu pa je Zahodni Berlin, kjer se prebivalstvo na 1000 ljudi poveča za 3,4 ljudi.*

● *Po dosedanjih podatkih živijo moški najdalj na Nizozemskem — povprečna starost, ki jo učakajo, je 70,6 let — ženske pa na Norveškem, kjer učakajo povprečno starost 72,9 let.*

● *Indija je dežela, kjer učakajo tako moški kot ženske najnižjo povprečno starost: moški 32,5 let, ženske pa 31,7 let. Indija in Ceylon sta hkrati tudi edini deželi na svetu, kjer živijo moški povprečno dalj časa kot ženske.*

Zanimivosti iz znanosti IN TEHNIKE

Do zdaj so naravoslovci mislili, da se evropske in ameriške jegulje drstijo v Sargaškem morju v zahodnem delu Atlantskega oceana. Zdaj pa je pričel angleški znanstvenik dr. Tucker zagovarjati novo teorijo o skrivnosti jegulj. Pozoren je postal na dejstvo, da niso na predvidenih poteh proti Sargaškemu morju še nikoli ulovili nobene za razplod zrele jegulje izven Sredozemskega in Severnega morja. Po dr. Tuckerju naj bi se v Sargaškem morju drstile le ameriške jegulje, del mladih jegulj pa naj bi od tam zanesel v evropska morja zalivski tok. Evropske jegulje se, ko odrasejo, ne vračajo nazaj v Sargaško morje, marveč poginejo že v Sredozemskem in Severnem morju. Po novi teoriji naj bi bile torej vse jegulje ameriške.

NA RAČUN *praznoverja*

Tudi pri nas od časa do časa slišimo novico o kaki potegavščini vedeževalk. Vendar lahko rečemo, da smo, kar se tega tiče, pri nas precej bolj pametni kot drugod po svetu. Samo v Parizu je namreč nad 5.000 vedeževalcev in vedeževalk, ki izključno živijo od tega „poklica", medtem ko njihovo število v New Yorku presega 10.000. Za čitanje prihodnosti zahtevajo mastne honorarje, tudi do 5.000 in več dolarjev, če jim ravno pride pod roko dobra ribica.

Kadar priroda „tolče rekorde"

Če nastopi huda vročina ali mraz in če tedne in tedne neprestano dežuje, ali pa če kaka starka doseže sto let in podobno, se znanstvene kronike izpopolnijo s primerjavami teh pojavov v raznih dobah in raznih krajih. Ti rekordi narave utegnejo biti kaj nenavadni in zanimivi.

Tako je bila 13. septembra 1922 v Azizi (Tripolitanija) najvišja temperatura vseh časov, saj se je termometer povzpel na 58 stopinj C. V Oimekonu in Verhojansku (Sibirija) pa je bil 7. in 9. februarja 1892. leta najhujši mraz, — 68 stopinj pod ničlo. Rekorden mraz je bil tudi leta 1949 v višini 3000 metrov na Grönlandu — temperatura je padla tam na 66 stopinj pod ničlo.

Najvišja povprečna letna vročina, 31 stopinj C je v Lughu (Italijanska Somalija), najnižja pa na Južnem tečaju, 32 stopinj pod ničlo.

Tudi deževje ima svoje rekorde. V mestecu Jefferson v Iowi je padlo v 60 sekundah 17,5 milimetrov dežja. Poseben rekord so zabeležili 22. junija 1947 v Missouriju, ko je padlo v 42 minutah 300 milimetrov dežja. Svetovni rekord nosi pa Cherrapunga v Indiji, kjer že 47 let zaporedoma pade letno 1.143 cm dežja.

Najbolj suh kraj na svetu je puščava Arica na severu republike Chile, kjer je v 43 letih padlo le 0,51 mm dežja. Predelov brez dežja pa je še več.

Še nekaj o dolgosti rastlin. Če ne bi pripisovali nekemu drevesu v Avstraliji (kar pa ni povsem točno) starosti 12.000 let, bi bilo najstarejše drevo cipresa na pokopališču Santa Maria del Tule pri Oaxaci v Mehiki. Cipresa je stara 5000 let in ima obseg 50 metrov, medtem ko je neka sekvoja v Californiji tudi že precej prekoračila starost 4000 let.

Med živalmi so najstarejše želve, ki živijo od sto do sto petdeset let. Med živalske starce zaidejo tudi sloni, pri katerih vsak deseti prav gotovo doseže 65 let. Med sesalci dosežejo visoko starost tudi konji. Rekord je postavil neki konj z 62 leti, precej pa jih je preživelo 50 let. Najstarejši osel je poginil s 47 leti. Rekord povodnega konja je 41 let, nosoroga 40, kita pa 37 let.

V glavnem trdijo, da živijo velike in manj rodovitne živali dalj kot manjše, ki se zelo hitro množijo na primer žuželke, ki znesejo tudi po več sto tisoč jajčec.

Najvišja žival je plavi kit, ki tehta tudi 119 ton (najtežji slon je tehtal 6 ton 400 kg).

Visoko starost doseže tudi človek. Najvišje povprečje je v Holandiji, kjer dosežejo moški 71 let, ženske pa 73 let. Zelo stare ljudi je pa najti povsod na svetu. Najtežji je bil Američan Miles Darden iz Severne Caroline. Tehtal je 450 kg in dosegel 59 let. Največji novorojenček je tehtal 10 kg in 680 g, njegova mati Anna Bates iz Ecosse (Kanada) je bila visoka 2 metra 29. Glede višine rekordi niso bili vsi točno zabeleženi — znan pa je na primer rekord Roberta Wadlowa iz Manistee (Michigen), ki je imel 2 m 68 in je umrl leta 1946 v starosti 22 let.

Korenine

7

Dobrica Ćosić

Poglavitno je, da nisi sentimentalen, samo sentimentalen ne smeš biti, ne, nikakor, tedaj... Vse je propadlo. Prevzele so ga ničevosti. Noče misliti. Sani škripljejo. Nekoč, tedaj... vedno, za vsak božič s sanmi domov. Vse sani na svetu enako škripljejo. Tudi v Gogoljevih povestih. Zima je, revščina, konji smrdijo po govnu in kislem znoju. Hlapci so dobro česali konje, ne, še kako so smrdeli tisti konji... Pa to so same neumnosti, same ničevosti, tudi tisti rjavec, pa belec, na katerem se je podil po travnikih, konji... Spretno je znal uporabljati vajeti. Noče misliti. O takih sentimentalnih brezpomembnostih, ko je nekoč... ko je nekoč kot dijak in visokošolec... Nekoč. Ne prihaja domov kakor nekoč. Mati je umrla, umrla pač. Kaj more. Tamle je pokopališče. Tam je ona. Ni odšel na njen grob. Ona nima nič od tega. Nikoli več ne bo... zanj je ni. Babica Kata. Velika britev na dolgi vrvici. Kokoši so ji kljuvale žito iz krila. Na tej njivi je rodila tista kmetica. Na motiki zraven nje se je razklalo sonce in neka okrvavljena grudica, klicala ga je, naj nekaj preseče, on pa je bežal in vpil. Dimniki in drevje, in vse, česar ne vidi, pa čuti, se kopiči v neprijetno, žalostno grozo.

„Ustavi!... Malo ustavi."

Škripanje zamre na dnu bobničev. Konja prhata, strese sata z glavo. Grive praskajo oči. Groza gosti kri. Neznosno je. Odpne zgornji, zadnji gumb suknje.

„Moja konja sta znojna, gospod."

„Nič jima ne bo v... Da se malo zmrači."

„Kdaj se bom vrnil? Tudi jaz imam božični večer."

„Plačal ti bom več, kot zaslužiš."

„Zdaj sem si gotov, da si sin Aćima Katića. Spoznal bi njegovo kri v polku vojakov," se obrne kočijaž in se nasmehne, oblizujoč si ivje z brkov.

„Petkrat sem ti rekel, da nisem. Iz Beograda sem in sem mu dober znanec. Ali ti je to dovolj?"

„Tako zanj kakor zate bo bolje, da ne prideš v mraku;" z bičem si popraska obrvi.

„Rekel sem ti vse, pa molči!"

„Kaj hočeš, gospod... Mi nismo beograjski kočijaži. Naši potniki se radi pomenkujejo. Hitreje jim mine čas. Poti so slabe..."

Tudi tale, voznik pozna Aćimovo kri. Kakšna pa je ta Aćimova kri?... Velike besede v kmečkem govoru. Politično hajduštvo, da, to so naši politiki. Tudi on. Ne, ne, tudi pred Francijo je vedel to. Samo kot očeta ga ljubi. Njegova politika... zaseda in hrup. Mar ga ni šolal iz nečimrnosti in slavohlepja? On je...

„No, prijatelj, po čem bi spoznal sina Ažima Katića v polku vojakov?... Samo klepečeš in ne misliš."

„Zato, gospod, ker znaš ukazovati. Res je, da klepečem, in res je, da ne mislim, toda zelo rad imam tiste, ki znajo ukazovati."

„Vidim. Vozi počasi do pokopališča, potem pa nagel dir skozi vas!"

Kočijaž zmaje z glavo in požene konje.

On se tukaj ne bo dal pokopati. Nikoli. Tudi če povsem propade. Umrla... Umrl bo tudi on. Kaj ima ona od tega, da se on pomudi na njenem grobu? Spači se mu obraz, zameži, globoko zaječi. Kaj pa hoče s seboj? Zakaj si laže?... To je ta prerovska zemlja, ki še prasklja po žilah, to je poslednja kriza, poslednja izkušnjava, domačija, grobovi, spomini, vse to je okov, z njimi ni mogoče ničesar doseči v življenju. Noče umreti kot predsednik valjevskega sodišča! Pogleda: vse je isto, hiše, zima, tudi tistega pozna, in ženo pozna, ne, to je revščina, siromaki... Le kaj se je spremenilo, kaj se je zgodilo teh nekaj let, odkar ni prihajal v vas?

„Levo! Levo!"

Zapomnil si bo ta sveti večer in ta božič, poslednji v Prerovem, jutri se vrne, zgodaj, nocoj mora biti vse končano.

Še globlje potegne glavo v astrahanski ovratnik. Gleda v kočijažev hrbet. Srce mu hitro udarja v brado, naslonjeno na prsi. Ob njem drvi črnobelo, črno in belo, pa se vse skali v vročo meglo sivega, vpletenega v veje, in nebo, ki mahoma zaškriplje. Kočijaž naglo zaustavi konje, se obrne k njemu in z nasmehom:

„Tu sva!"

Treba mu je takoj plačati, in... vzdihne z očmi na snegu v pazduhah jesenov. Najvažnejše je, da nisi sentimentalen. Sleče rokavico in odšteje kočijažu z dobro napitnino.

„Komu naj bo sin podoben, če ne očetu. Hvala, gospod."

„Lahko takoj odideš." Naglo se spusti s sani.

„Ačim bi imel pravico, da mi pljune v lice: ‚Prišel si pred moja vhodna vrata, pa nisi vstopil niti toliko, da bi popil žganje. In še na božič;" kočijaž gre za njim, on nespretno, kakor v sanjah, brez sape, odpre vhodna vrata in gleda zibajoči se, okorni dimnik na stari očetovi hiši, Vasilijevi hiši.

Samo da bi se rešil tegale, da bi ga ne slišal več,

Zaupanje je najlepša vez med otrokom in starši

Starši želimo vedeti in smo upravičeni vedeti vse o življenju svojega otroka. Le če nam je znano njegovo početje, le če nam otrok zaupa, ga bomo znali voditi skozi življenje prav iz dobe detinstva, vse tja preko pubertetnih let.

Dokler je še majhen ter zna pripovedovati le o svoji igri in kaj je pri njej doživel, moramo imeti zanj vedno toliko časa, da ga poslušamo. Za otroka je namreč izredno važno, da ga poslušamo. Če bo otrok vedno znova doživel, da zanj nimamo časa, da nas njegove dogodivščine ne zanimajo, bo prenehal prihajati k nam. Svoje zaupanje bo prenesel na koga drugega, nam pa se bo vedno bolj odtegoval.

Ko hodi kasneje v šolo, nas mora zanimati vse, kar nam pove o svojih součencih, o učiteljih. Le če nas bo to zanimalo, ga bomo znali pravilno voditi v odnosu do skupnosti in spoznavanja ljudi.

Vsekakor pa je za starše najtežji čas doba, ko začne otrok dozorevati. Tedaj mu je naša pomoč najbolj potrebna. Naravnost dragoceno za starše je, če smo dotlej imeli otrokovo zaupanje, kajti le v tem primeru nam bo zaupal tudi v tako zvani pubertetni dobi. Tedaj je naša dolžnost, da ga poučimo o pravilnem odnosu, ki ga mora v tej starosti imeti do oseb drugega spola. Tedaj se lahko z njim neprisiljeno razgovorimo o življenju, za katerega se razvija. Le če imamo otrokovo zaupanje, ga bomo znali pravilno voditi in mu s prepričanjem pomagati, da bo našel preko zablod in spodrsljajev, ki jih prinese lahko doba pubertete.

Otroci niso naša last. Z njimi ne moremo razpolagati kot n. pr. s pohištvom v stanovanju. Res imamo do njih svoje pravice, a tudi dolžnosti. Dolžnosti je seveda več, če hočemo otroke vzgojiti v koristne člane človeške družbe.

Za marsikatere starše je bridko spoznanje, ko pride čas, da se prično otroci takole okoli petnajstega, šestnajstega leta nekako trgati od njih ter bolj kakor dotlej iskati svojo družbo. Tedaj pa jih moramo še posebno razumeti. Zavedati se moramo, da je prišel tisti čas, ko prično stopati na svojo življenjsko pot. Če imamo srečo, da smo ohranili njihovo zaupanje preko otroških let, jih bomo tudi v tej dobi s posredovanjem svojih življenjskih izkušenj pravilno vodili.

Ne sme se nam zdeti nesreča, če nam bosta naš fant ali dekle nekoč zaupala ali omenila o simpatiji, ki jo čutita do nekoga. A poučiti ju moramo, kako naj ravnata, da v tej dobi ne bosta onesrečila sebe ali celo drugega za vse življenje.

Nikoli pa ne smemo misliti, da bo naš otrok vedno naš in bo ostal vedno pri nas. Vedeti moramo, da bo nujno prišel čas, ko bo pričel živeti zase ali za svojo družino. Posebno matere v tem smislu rade grešijo! Zdi se jim nemogoče, da bi svojega otroka prepustile nekomu drugemu ali drugi.

Da, otroci so naši. Pa še kako! A vendarle jih vzgajamo za njihovo življenje. Naša velika dolžnost pa je, da jih bomo znali v tisto življenje pravilno privesti.

Prenizek krvni pritisk

Mnogo lahko beremo o krvnem pritisku, toda največ samo o previsokem (hypertonija). Danes bi posvetili tudi nekaj besed prenizkemu krvnemu pritisku (hypotonija), o katerem se mnogo manj govori, čeprav se je treba večkrat boriti tudi proti takemu stanju.

Višino krvnega pritiska izmerimo s pomočjo posebnega aparata, ki nam pokaže, kako visoko se dviga oziroma pada živo srebro v stekleni cevki na aparatu. Koliko bi torej moral znašati krvni pritisk pri zdravem človeku? Neko pravilo pravi, da mora pokazati živo srebro toliko milimetrov nad 100, kolikor je preiskanemu let. Potemtakem bi morali imeti zdrav dvajsetletnik okoli 120, šestdesetletnik pa okoli 160 mm krvnega pritiska. Pri nadaljnjem staranju pa krvni pritisk ne raste več, pač pa celo nekoliko pada. Navedene številke nam kažejo gornjo mejo, ki pa so pri normalnem, zdravem človeku tudi lahko nekoliko nižje.

Ako torej govorimo o hipotoniji, bo živo srebro ostalo pod 100 mm. Pri prenizkem krvnem pritisku (hipotoniji) razlikujemo tri skupine ljudi. Tako najdemo take, ki imajo na podlagi podedovanih ali pa konstitucionalnih faktorjev krvni pritisk, ki leži pod normalno točko, ki pa se pri vsem tem prav dobro počutijo in ki z nespremenjeno lahkoto opravljajo svoje delo. Med njimi najdemo celo izvrstne športnike. Takšna tako imenovana esencialna hipotonija ne predstavlja nikakršnega bolezenskega stanja in zato tudi ne zahteva nobenega zdravljenja.

Pri drugi skupini najdemo tudi esencialno hipotonijo. Tudi tu ni mogoče najti — čeprav pri zelo natančni preiskavi — nobenih znakov kakšne organske napake. Edini objektivni znak je nizek krvni pritisk. Vendar je to skupina ljudi, ki imajo razne subjektivne težave. Navadno so to tipični asteniki, to se pravi, da so šibke in suhljate postave s slabo razvitimi mišicami in jih kaj rado zebe v noge in v roke. Za vsako težje telesno in duševno delo so nesposobni, hitro se utrudijo in se jih včasih loteva omotica ali celo slabe prebave želodca ali črevesja in so pri slabem teku. Sem sodijo navadno nevrasteniki in ljudje s slabimi živci sploh. Njihova pomanjkljiva regulacija organskih funkcij ima svoj izvor v možganih.

Kako pa je s tretjo skupino? Pri tej moramo iskati že vzroke slabega krvnega pritiska v predhodnem obolenju. Tako je torej hipotonija često posledica velike izgube krvi ali večkratnih majhnih krvavitev kakor tudi dolgotrajnih vročinskih bolezni ali pa hiranje zaradi raka, jetike itd. Tudi obolelost hormonskih žlez, kot n. pr. žleze ščitnice, nadobisti in drugih, je lahko povod za hipotonijo.

Vedeti je treba, da pada krvni pritisk, ker je n e n a d n i padec prej normalnega ali previsokega krvnega pritiska večkrat nevaren pojav. Zato bo zdravnik pri vsakem srčnem nepočutju poleg kardiograma izmeril tudi krvni pritisk, kar mu mnogo pripomore k točni diagnozi in pravilnemu zdravljenju.

Vsako organsko obolenje, ki je vzrok nizkemu krvnemu pritisku, mora zdravnik vzeti v pretres in ga tudi pravočasno začeti zdraviti. Na razpolago so tu tudi različna okrepčevalna sredstva, ki jim pravimo toniko. Nekateri zdravniki priporočajo tudi vbrizganje lastne krvi, ki ima večkrat tudi to značilnost, da niža visoki krvni pritisk, nizkega pa viša.

Tudi čaji raznih zdravilnih rastlin so tu na mestu. Taki čaji so: plešec (Hirtentäschel), koreninice svišča (Enzianwurzel) in kravojca kakor tudi druge grenke rastline, griževnjak (Tausendguldenkraut), ki mu pravijo tudi zlati grmiček. Pozabiti tudi ne smemo na pelin, ki ga namakamo v črnem vinu in ki izborno deluje pri slabokrvnih ljudeh s prenizkim krvnim pritiskom. Tudi prej omenjene rastline lahko namočimo v alkoholu, bodisi v vinu ali v žganju in jih dajemo bolnikom v obliki vina oziroma po kapljicah. Seveda je treba pri tem upoštevati stanje želodca, kajti šibki in občutljivi želodec bo najlaže prenesel te zdravilne rastline v obliki čaja.

Premalo pozornosti pri tej bolezni obračamo na med ali strd, ki je priznano zdravilo krvnega obtoka in srca. Mnogo je takih hipotonikov, ki ne prenašajo dolgih presledkov med eno in drugo jedjo in jim postane slabo, ako v teh odmorih ničesar ne zaužijejo. Taki bolniki naj bi jemali večkrat na dan po eno do dve mali žlici medu med posameznimi obroki! Če ni medu, bo tudi sladkor dobrodošel. Tudi razne vodne procedure pojačijo in poživljajo krvni pritisk, enako tudi masaža in lahek šport.

Dr. K. F.

Želite čajni koktajl?

Čokoladno mleko, orehovo mleko in podobno so že dobro znane pijače. Malo pa jih je, ki so slišali kaj o čajnih mešanicah ali čajnih koktajlih, čeprav so morda najbolj osvežujoče pijače v vročih poletnih dnevih.

Ste že kdaj poizkusili »Iced Tea«? To ni nič drugega kot ledeno mrzel čaj. Treba je le do polovice napolniti kozarec z ledom in nanj politi zelo močan čaj in gotova je čudovito osvežujoča pijača!

Seveda lahko ledenemu čaju dodamo tudi limonov ali oranžni sok in že smo s tem položili prvi temelj čajnemu koktajlu.

Pravi »čajni mikserji« se seveda ne zadovoljijo s tako otroško lahkimi recepti. Mešajo namreč čaj s konjakom, slivovko, raznimi likerji, vinom ali šampanjcem. Poznajo že več sto receptov za čajne koktajle — in dnevno sestavljajo nove. Fantazijo v tem primeru omejuje le lasten okus in — upor želodca.

Komur pa je to preveč zapleteno, naj preizkusi preprosti ledeno-mrzli mlečni čaj. Pripravimo ga lahko na dva načina: ali pomešamo gotov čaj s surovim mlekom ali pa polijemo čajno cvetje namesto s kropom z vrelim mlekom. Že 300 let je ta mlečni čaj najpriljubljenejša angleška pijača. Oni, ki so jo že enkrat poizkusili, vedo, zakaj!

Pa poskusimo!

Mleko z rumom

1 l mleka, 1 dcl ruma, 10 dkg sladkorja, 2 rumenjaka.

Sladkor in rumenjak penasto vmešamo, dodamo rum ter počasi prilivamo hladno mleko. Vso maso postavimo v hladilnik ali mrzlo shrambo.

Ocvrti krompirjevi cmoki

¾ kg krompirja, 3 rumenjaki, sneg 3 beljakov, 7 dkg masla ali margarine, 9 žlic drobtin, sol, muškatni orešček, zelen peteršilj, 1 do 2 jajci, drobtine in mast za cvrenje.

Krompir skuhamo in olupimo ter pretlačimo v posodo, nakar ga ohladimo. Rumenjake in maslo vmešamo, dodamo pretlačen krompir, sol, muškatni orešček, zelen peteršilj, sneg 3 beljakov in toliko drobtin, da vse skupaj vežemo v testo. Iz testa oblikujemo cmoke, jih povaljamo v jajcu in drobtinah ter scvremo na masti.

Stročji fižol v omaki

¾ kg stročjega fižola, slan krop; 4 dkg masti, 4 dkg moke, čebula, zelen peteršilj, sol, ½ dl smetane.

Fižol otrebimo, zrežemo na poševne rezine in skuhamo v slanem kropu. Na masti prepražimo čebulo, dodamo moko. Ko moka zarumeni, zalijemo to prežganje z vodo ali juho. Razkuhanemu prežganju prilijemo v slanem kropu kuhan fižol, pustimo, da nekoliko prevre, dodamo kislo smetano in začimbe po okusu.

Telečji zrezki

¾ kg telečjega stegna, 4 dkg moke, sol, 5 dkg masti, malo vode.

Meso zrežemo na 5 lepih zrezkov. Zrezkom porežemo kožice, jih potolčemo, osolimo, pomokamo in opečemo na vroči masti z obeh strani. Nato jih dušimo do mehkega z dodatkom vode.

---

hiti čez dvorišče. Kam pojde? Ne more se takoj srečati z očetom. Najbrž imajo še zdaj sobo zanj v novi hiši. Nerodno je, soba, mora pozdraviti...

„Dober večer, Simka... snaha!... Dober večer, snaha!" (Nima pomena, zahlipnila je od veselja, ničesar ji nisem prinesel.) „Nisem vam mogel sporočiti, odločil sem se na naglo, služba, takoj se moram vrniti..." (Kaj morem? moram jo razočarati.) „Da, da, tudi za božič. Toliko let nisem bil doma za božič. Nisem te videl... Da, da, sedem let. Pariz, pa takoj služba, in državni uradnik..." (On! žal mi je, kaj morem?) „Dober večer, Djordje. Prišel sem zdaj, s kočijažem iz Palanke..." (Ni se me razveselil. Ne želi niti, da bi se poljubila. Ne zna. Od kod bi znal? Še ko je bil otrok...) „Nisem vas hotel mučiti, na sveti večer, veliko dela je. Dobro me je vozil." (Samo da se zdaj srečam z očetom. Pozneje. Ko se uredim. Pozneje. Tiše moram govoriti.) „Truden sem, takoj grem v sobo. Pusti, nikar ga ne kliči. Pozdravim ga pozneje, ko odložim stvari." (S hlapci? Še z njimi naj se mučim.) „Dobro mi je, Mijat. Nisem ostarel. Če je soba mrzla, Simka... snaha, potem zakuri, grem." (Klepečem, samo klepečem. Nocoj moram vse končati. Moja soba... Vukašinova soba. Tudi zdaj ji gotovo pravijo tako.) „Ne, ne! Ni treba svetilke. Zdaj se bom slekel in se malo spočil. Prav lepa hvala..." (Kaj bom z njo, ko je tako razveseljena?)

V plašču sede na posteljo in pozabljen zavzdihne. „Moja soba," reče glasno, in zimski vonj sadja in suhega travniškega cvetja v venčkih po zidovih in stari duh te sobe, samo te sobe na svetu, steče po njem, po vseh žilicah kakor kri. In iznenada ves opojen z nečim, kar se ne določa v zavesti, z nečim, kar je zunaj nje, izgubljen in razsut v trajanju, daljšem od spomina, dolgo ostane tako. Potem se počasi povrne k sebi. Sleče rokavice in uprasne vžigalico, da si prižge cigareto. Približa se mu fotografija iz Pariza, obešena nad posteljo... Ko je branil doktorsko disertacijo. Kje je bilo to?... Mala delovnica na dvorišču v Saint-Michelu. In Helene. Le kje je zdaj ona? Oči so padle na posteljo. To pregrinjalo je tkala mati. Bil je na dopustu. Zelene veje. Ugasi vžigalico. Mora se umiriti in urediti. Naglo se sprehaja po somraku od okna do postelje. Zunaj, na tnalu, poka sekira, jezno in drgetaje. Končuje se nekaj, kar je počasi trajalo do danes. Vendarle pol življenja. Začenjam drugo. Novo? Zakaj je novo? Obstane. Nikakor ne popustiti. Djordje ga bo napadel kakor zver. Bolje bi bilo, ko bi mu bil napovedal svoj prihod. Zaslužil je, da bi se veselil vsaj do večerje. Tudi oni stari.

Simka prinese žerjavico in naročaj drv. Nalaga v peč in pripoveduje: Zelo se ga je razveselila in lepo je storil, da je prišel ravno za božič domov, in teh nekaj let, odkar ni prihajal, ji je bil vsak božič žalosten; vsak božični večer prejoče: on je v tujini, daleč, nobenega svojca nima. Ti Froncozi gotovo nimajo...

„Imajo. Katoličani so, in katoličani tudi slavijo božič."

„Gotovo ni kakor naš."

„Ni."

„Kakšen pa tudi more biti njihov božič, ko pravijo, da nimajo božičnega prašička!"

Kakor so ti kmetje ubogi, še bolj so domišljavi. Ona je dobra z njim, pozorna, toda kaj more? Mora pozdraviti očeta, reče. Ona mu zaupljivo zašepeče, da je on v svoji sobi in da ve, da je prišel. Ne smem se zmesti, si ponavlja, hitro stopa čez dvorišče v staro, očetovo hišo in izkašljava nekakšen zelo neprijeten strah. Odpre vrata, pa globoko in poudarjeno rezko:

„Dober večer, oče!"

Oče!... Nisem ti več ata... Sram ga je reči — ata. In prišel je pred eno uro. Ali hočeš, da pridem na kolenih k tebi?

„Bog daj, Vukašin."

Jezen je, prešine Vukašina, najde očetovo roko, razsuje mu tobak, in se je dotakne z ustnicami.

„Tema je pri tebi."

„Tema je... Vidi se tudi v temi."

„Vidi se."

Vukašin sede na divan, prime mizno desko in jo stisne zadovoljen, da ne vidi očetovih oči.

Ačim si zvija novo cigareto in se jezi topoglave prste, ki se tresejo in razsipajo tobak.

„Na tujih saneh?"

„Saj sem tudi iznenada šel na pot. Služba... Vem, da imate veliko dela."

Dela?... Kaj pa mi bodo nove sani in preimenitni konji? In Mijat je dve jutri zapregal.

„Prav praviš, Vukašin."

Obema je neprijetno, ko Simka prinese svetilko. Ačim ne more zadržati želje, da bi pogledal sina. Le kaj se je zgodilo z njim? Take suknje ne nosijo niti namestniki. Še bolj vzdrhti.

Vukašin gleda v svoje roke, čuti očetov pogled in opravičuje očeta: To je naravno. Njegov sin sem. Tudi jaz bi tak s svojim sinom. Ne ljubim ga manj kot pred nekaj leti. Nisem se spremenil.

„Čas je, da se prinese božični panj," reče Simka.

„Čas je, grem."

Vstane tudi Vukašin, pa mu Ačim vrže izmed odprtih vrat:

„Tebi ni treba."

(Nadaljevanje sledi)

Lepotice z modro kožo

Z jeepom se peljemo v puščavo, v kamenito Saharo. 40 stopinj v senci. Kljub temu se oblečem o svojo debelo jopico iz kamelje dlake in si zakrijem svoje obličje do oči. Prispeli smo v Veliko Saharo. V njej lahko človek umre od žeje tudi če ima dovolj vode. Potrebno je le, da izpostavimo svoje telo sončni pripeki.

Končno opazimo na obzorju nekaj palm. Oaza. In nato vidim pred seboj skrivnostne gospodarje Sahare. Po postavi so večji od večine beduinov, vitki kot mlade palme. Tudi drža njihove glave izraža plemenitost.

Stari Kaid me odvede k skupini šotorov in zdaj sem končno dosegla cilj svojega dolgega potovanja po puščavi: v globoki senci enega izmed šotorov sedijo štiri ženske. Vidim ozke, temne obraze in majhne nežne roke, ki niso nikoli delale.

Ob vznožju dreves polni skupina nezakritih deklet vreče z datelji, ki jih moški mečejo s palm. V globoki Sahari vlada čuden običaj, da imajo moški vedno zakrite obraze, medtem ko ženske kažejo svoja obličja. Toda »modre ženske« imajo vedno zakrite obraze, kadar zapustijo šotor; samo njihov mož ali oče ali brat lahko vidi njihov obraz.

Dekleta, ki pobirajo datelje s tal, pa so sužnje. Zanje strogi zakoni modrih Kabilov ne veljajo. Možje z modrim obrazom, prastaro plemenito pleme, so imeli vedno sužnje in jih imajo še danes.

Štiri ženske, ki sedijo pred menoj, me opazujejo z žalostno resnobo. Zdi se, kot da je modra koža njihovega obraza del njihovega telesa, njihove osebnosti; kot da bi ne moglo biti drugače. Te ženske bi ne bile tako lepe, če bi imele rjavo ali črno obličje.

»Ali ste se z modro barvo rodile?«

»Ne,« pravi najstarejša med štirimi ženskami. Neko dekle postavi k mojim nogam veliko srebrno posodo, napolnjeno z modro vodo.

»Iz velikih mest prihajaš, tujka,« nadaljuje žena. »In si gotovo videla mnogo haremov in mošej V vsem Orientu je modra barva sveta. To je barva neba, miru, modrosti. Mnogo, mnogo generacij, od časov, ko je bil svet še mlad, živimo v senci, v svetlobi te barve. Voda, v kateri se umivamo, naša oblačila, naši šotori, zrak, ki ga vdihavamo — vse to je modre barve.

Samo malo nas je še na svetu in vsako leto nas je manj. Poglej okoli sebe: otroci, ki se zunaj igrajo, niso naše krvi. To so otroci naših suženj. V modrih šotorih je prav malo zibelk, zakaj telesa naših žena so postala nerodovitna kakor oaza, v kateri voda usiha. Dragoceni so ti naši otroci, nežni in slabo odporni.

Pri nas vlada zakon, da mora vsaka družina živeti zase, da bi ostala kri čista in da se ne bi pomešala s krvjo drugih plemen. Naši poročni predpisi so zelo strogi. In zato se pogosto dogaja, da se moški nikoli ne poroči, da se nikoli ne dotakne ženske, ker v njegovi družini ni dekleta zanj. Dogodi pa se lahko tudi nasprotno, da ostane ženska vse življenje sama, čeprav je lepa in bogata, ker so vsi moški iz njene kabile poročeni. Koran dovoljuje sicer možu več žena, vendar ni »moža z modro kožo«, ki bi si vzel več kot eno ženo. Puščava ima svoje zakone.«

»In vendar vaš rod izumira. Prav gotovo pa bi se ohranil, če bi vaši zakoni ne bili tako strogi.«

»Govoriš kot človek, ki vidi samo površino, tujka, ne pozna pa vse globine vode. Naša rasa izumira iz drugih razlogov: nekoč je Sahara potrebovala ljudi z modro kožo; naše karavane so prinašale blago in sužnje iz najbolj oddaljene oaze, naši možje so bili največji trgovci Sahare. Zdaj pa se je Sahara spremenila. Karavane avtomobilov vozijo naglo in varno po puščavi in Evropejci skrbijo za red in varnost. Ljudstvo z modrimi obrazi je izgubilo svoje poslanstvo — in zaradi teda nas je vedno manj. Zakaj božja volja je, da kabila, človek umre, če je dopolnil svoje poslanstvo.«

»Ali je res, da poznate skrivnostna najdišča dragocenega jantarja?«

Za hip me je neodločno pogledala, nato pa se je nasmehnila in vzela iz skrinje veliko verigo iz samih jantarjev: rumenih, jasnih in bleščečih.

»Na tvoje vprašanje ne smem odgovoriti, ampak vzemi kot darilo tole verigo; tako se boš v Evropi včasih spomnila na ljudstvo z modrimi obrazi.«

Pozneje sem izvedela, da je šlo za edinstven primer prekrasnega jantarja: 37 enako velikih biserov iz najčistejšega jantarja, ki so skupno tehtali 950 gramov, torej skoraj cel kilogram.

»To ni veriga, to je pravi čudež,« mi je dejal neki zapriseženi izvedenec na Dunaju. »V vsem svojem življenju nisem videl kaj takega. Nisem vedel, da je v Sahari jantar.«

Noben beduin, še manj pa Evropejec ni nikoli izvedel, odkod je ta jantar.

»Ta veriga ti bo prinesla srečo,« je dejala žena z modrim obličjem s čudnim otožnim smehljajem. »Jantar ima moč, ki izvleče vse strupe in bolezni iz telesa. Kdor nosi jantarjev nakit, ne bo nikoli zbolel. Toda enkrat na leto moraš zakopati verigo za tri tedne v zemljo, ki bo potegnila iz nje vse škodljive snovi; sicer bo postala strupena in ti bo le škodovala.«

Nenadoma sem zaslišala iz neposredne bližine ženski krik. Puščavski gad je pičil neko dekle z modrim obličjem. Njegov pik je v 99 do sto primerov smrtonosen. Možje se molče oddaljijo, sicer bi si morale vse ženske, ki so obkrožile pičeno dekle, kljub opoldanski vročini zakriti obraze, pa tudi umirajoča, ki že težko sope. Šele ko je zadnji moški izginil, sem lahko videla spačeni, izmučeni obraz nesrečnega dekleta.

Umirajočo je treba ohraniti v budnem stanju. Brž ko izgubi zavest, je izgubljena. Njen obraz je že rjav, njene oči so ugasnile. Ženske jo neprestano stresajo, kljub strahotni vročini.

Vedno znova hoče umirajoče dekle omahniti, toda ženske jo držijo pokonci, masirajo in stresajo vse njeno telo, ji s silo odpirajo oči, ki se hočejo za vedno zapreti.

Borba za življenje traje ves dan in vso noč. Okoli umirajoče Aiše gorijo številni ognji, vendar je edina beseda, ki jo nesrečno dekle lahko iztisne iz sebe »barid«, hladno.

Končno se zopet zdani. Danes nihče ne dela, nihče ne obira dateljnov. Moški sploh ne zapuščajo šotorov, da bi lahko hodile ženske nezakrite okoli.

»Šamsu...« dahne umirajoča. Njeno telo potrebuje toplote, da bi se lahko borilo zoper hlad, ki že objema njeno srce. In ženske jo odnesejo na vroče saharsko sonce.

Ko smo zapustili vas, je Aiša še živela. Če ostane še dvanajst ur budna bo rešena.

Nekaj mož iz vasi nas spremlja k našemu avtu. Preko obličij žensk se spustijo zopet modre tančice. Tako jih vidim zadnjič — temne postave brez obrazov. Ženske z modrimi obličji, zadnji potomci plemena, ki je nekoč obvladalo vso Saharo. Veliko je bilo njegovo poslanstvo; zdaj pa je tega poslanstva konec — drugi narodi so ga prevzeli...

HERNANDO TELLEZ:

V veter in pepel . . .

Videlo se je, da je v njem nekaj hudobnega. Že najmanj pol ure je nespretno pojasnjeval zadevo, zaradi katere je prišel sem. Sedel je na debelem hlodu pred hišnimi vrati. Svoj zamaščeni klobuk iz rjave klobučine je imel ves čas na glavi in je med govorjenjem neprestano gledal v tla. Juan ga je dobro poznal: bil je sin Simona Arevala in še kot deček se je zdel zloben; pa vendar tedaj ne bi mogel nihče niti pomisliti, da bo ta fant nekoč zmožen storiti nekaj takega, kar baje zdaj dela starim prijateljem svojih staršev. Juan prej ni verjel govoricam, a zdaj... „Najbolje bo za vas, da zapustite ta kraj," je ponovil obiskovalec, ne da bi dvignil svoje oči od tal. Juan ni odgovoril.

„Kdo je tam?" se je zaslišal iz kuhinje visok glas njegove žene. Juan ji ni odgovoril. Obiskovalec je še vedno gledal v tla. „Najbolje bo za vas, da zapustite ta kraj," je spet ponovil in prvič dvignil glavo.

„Kdo je?" Zdaj je ženin glas zvenel bliže. Carmen je z otročičem v rokah ostala med vrati. Moški se je dvignil s hloda in pozdravil: „Dobro jutro, gospa Carmen!"

Juan je molčal. Arevalo je bil zmeden. Nekaj sekund ni bilo nikakega glasu; le tišina pokrajine in v tej tišini večno prisotni, večno skriti glasovi narave. Dolina je dihala v pustem jutru. „Pa se bo le pokazalo sonce," je pomislil Juan.

„No, zdaj grem," je rekel Arevalo in moža sta si rekla na svidenje. Carmen je molčala in gledala svojega moža. Arevalo se je obrnil in počasi korakal do vrtnih vrat. Čeprav jih je previdno odpiral, so izsušeni tečaji kljub Arevalovi pazljivosti zaškripali kot običajno.

„Zapustijo naj ta kraj!" Zakaj? Sin Simona Arevala je skoro pol ure poskušal navesti vzroke za ta ukaz. Toda bil je nekako zbegan. Kajti tudi sam si ni bil na jasnem glede vzroka, pa čeprav je bil tako zaupen z oblastmi.

„Ta lopov," je rekel Juan. „Veš, da je zagrozil, da nas bodo prišli izgnat, če do konca tedna ne gremo stran." „Raje se dam ubiti," je rekla Carmen. „Prav to sem mu rekel," je ves mrk odgovoril Juan. Ničesar več nista spregovorila. Carmen je z otrokom v naročju stopila v kuhinjo in Juan je ostal sam pred hišo.

Ta kraj je vendar reven in ni pravzaprav nikakega pravega vzroka, zakaj naj bi se oblast zanimala za Juanovo hišo in za polja okrog nje. Ali je to sploh mogoče, da mora odtod. Juan se je nasmehnil: „Prestrašil bi me rad." Toda ne; ne bo tako. In spomnil se je, da je bilo nekam čudno že tedaj, ko je bil pred kakim tednom dni v mestu. V trgovini Dona Romula Linaresa mu niso hoteli postreči z oljem, češ da je razprodano. Toda olje je bilo tam: gosto in svetlo in je zadaj za prodajalno mizo kapljalo iz črnega soda v lijak in iz lijaka v steklenico. Toda Juan ni rekel ničesar. Že zato ne, ker ga je don Romulo gledal tako neprijazno in sploh se Juan ni rad prepiral. Potem je šel v drogerijo po vazelino in zvitek povojev. Lastnik Benavides ga je prijazno, toda z nekim skrivnostnim izrazom vprašal: „Vse v redu?" In prav tedaj, ko mu je Juan hotel odgovoriti, mu je Benavides namignil, naj molči. Vstopil je namreč policaj in z njim je prišel sin Simona Arevala. Policaj je z gumijevko udarjal po pultu. Benavides je prebledel in v naglici zavil Juanove stvari. „Kaj se godi tukaj?" je vprašal policaj. Arevalo je prepoznal Juana, a ga je gledal, kot da se nista še nikdar videla. Še preden je Benavides mogel odgovoriti, se je policaj obrnil k Juanu: „Tako, ste tudi vi eden tistih, ki se upirajo?" Juan bi ga najraje udaril; prav policaj nima pravice na tak način govoriti z miroljubnim človekom, ki le kupuje vazelino in povoje in ne moti nikogar. Arevalo pa je še dodal: „Da, eden od rdečih je; tu blizu živi." Juan je bil kot prikovan. „Hm, hm," je pomenljivo zamrmral policaj. „No, bomo videli, bomo videli." In so odšli...

...Torej je sin Simona Arevala zdaj uresničil svojo grožnjo. Juan je pomislil, da je bil Simon Arevalo vstopil v vladne čete, bi bilo vse prav; a saj ni nosil uniforme. Toda odkar je stanje postalo vroče, je bil zelo zaupen z oblastmi. Ljudje iz mesta so govorili, da vedno popiva s policijo. Ovaduh je; da, ovaduh je.

...Streli so zbudili najprej Carmen, nato Juana. Zatem je začel jokati še otrok. Juan je skočil s postelje. Streljanje se je ponovilo. Škripanje vrtnih vrat je naznanjalo, da nekdo prihaja. Bližala sta se dva moža. Eden je bil Arevalo, drugi pa policaj, ki ga je Juan videl v Benavidesovi drogeriji. Ko je bil Juan bliže, je policaj še enkrat sprožil v zrak.

„Lepo zveni, ne?" je rekel. „Jutri ob istem času pa bo zvenelo še lepše, ako ne boste šli odtod. Toliko, da ste opozorjeni."

Hitro je gorela hiša in njena slamnata streha ter staro pohištvo. Gorela je kaki dve ali tri ure. Policaj je kar užival. Manj pa je to zabavalo njegove štiri spremljevalce in Arevala, ki so se prišli prepričat, ali je Juan Martinez odšel ali se upira.

Ko so se vrnili v mesto, so se ustavili v Linaresovi trgovini. Župan je bil tam: „Kako je?" „Hvala, v redu," je kratko odgovoril Arevalo. „Ali je Martinez odšel?" „Ne," je povedal policaj. „Prekleti norec je zaklenil vrata in ostal v hiši. Veste, mi pa tudi nismo mogli izgubljati časa."

Olje je kapljalo iz črnega soda v lijak in iz lijaka v steklenico.

ALOJZIJ GRADNIK:

Nekaterim

Kaj so vse vaši trhli argumenti!
Da so različne narodne strukture,
tradicije in pisma in kulture,
različni geografični momenti!

Da kralja Tomislava pergamenti
nas ločijo in Drave tok in Mure,
navade in postave, procedure,
zapada in orijenta elementi!

Vse vidite, ne vidite plamena
gorečih src in duš, da vera živa
ogreva vse in spaja in topi,

kar trdo je in tuje. Zid in stena
se zruši, meje ni, vse se preliva,
če Srd v Ljubezen se izpremeni.

D·O·M·I·S·L·I·C·E

Kdor se v kakem sporu sklicuje na avtoritete, kaže spomin, ne pa razum.
(Leonardo da Vinci)

*

Življenje ti bo dalo tisto, kar zahtevaš, če boš le dovolj dolgo in dovolj jasno zahteval. (E. Nesbit)

*

Modrost je, vedeti, kaj boš storil prav dajle, in ne, kaj boš storil na koncu.
(Herbert Hoover)

*

Težko je reči, kdo je v družbi bolj neznosen: slaboumnež, ki ne odpre ust, ali pametnjak, ki ne posluša. (Ekipur)

*

Nikoli nima dovolj človek, ki mu je dovolj premalo. (Ekipur)

*

Sprememba je edini resnično vzgojni življenjski element. (Jeremias Gotthelf)

*

Strogo vzeto, ni ženski nič na tem, zaščititi svoje telo pred moškimi pogledi — kar bi rada zaščitila, so njene predstave in občutki, in sicer glede na namene, ki bi jih moški lahko imeli.
(Ortega y Gasset)

Za dobro voljo

Čarovnikov klobuk

Čarovnik: „Tale klobuk je neizčrpen — vedno je še kaj v njem."

Glas iz publike: „Ali tudi takrat, kadar ga imate na glavi?"

Velika tajna

Neko izmed zadnjih ljudožerskih plemen v gornjem delu Konga je ujelo belega raziskovalca Pearsona ter ga določilo za svečan obed poglavarja. V obupu šine takrat belcu na misel rešilna misel:

„Ne smete me pojesti, ker sem bog!"

„Bog, ki ima veliko moč?" ga je vprašal poglavar.

„Seveda!"

„Dokaži nam to, pa te ne bomo pojedli!"

„Poglejte," je dejal in z gotovostjo izvlekel iz žepa vžigalnik; samo enkrat je pritisnil na mehanizem in že se je pokazal plavkasti plamenček.

„Zares si bog!" je dejal poglavar. „Svoboden boš, če mi odkriješ svojo tajno."

„Tajno ognja?"

„Kaj pa še! Tajno, kako že prvikrat prižgeš vžigalnik. Pri nas jih imamo cele kopice, toda noben ni vreden pipe tobaka."

Nationale Minderheiten

nicht Hindernis, sondern Brücke zwischen den Völkern

6

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

Alle Minderheiten besitzen eigene Kultur- und Bildungsvereine, die eine vielseitige Aktivität entfalten. Wie stark diese letztgenannte Form des nationalen Lebens entwickelt ist, geht daraus hervor, dass eine der zahlenmässig schwächsten Volksgruppen — die tschechische, die nur 35.000 Mitglieder zählt, über 31 Kultur- und Bildungsvereine mit 51 Lesestuben verfügt. Diese und die ihnen ähnlichen slowakischen Vereine sind im „Tschechoslowakischen Bund" zusammengeschlossen. Ähnliche Vereinigungen und Verbände besitzen auch die übrigen Minderheiten.

Es sei besonders hervorgehoben, dass die durch die zweisprachige Administration entstandenen zusätzlichen Ausgaben aus dem Bundesbudget kompensiert werden. Aus diesem Budget kommen ferner auch die besonderen Dotierungen für die Verlags- und sonstige Kulturtätigkeit, wie zum Beispiel für die Unterhaltung der Minderheitentheater.

Nun komme ich zu einem Problem, über welches in Verbindung mit der in Kärnten lebenden slowenischen Minderheit ein Streit entbrannt ist, nämlich das Problem des Bekenntnisprinzips und des Elternrechtes.

Erst vor kurzem habe ich in der Zeitschrift „Der Donauraum" einen unter der Überschrift „Die Kärntner Minderheitenfrage als Rechtsproblem" veröffentlichten Artikel von Felix Ermacora gelesen. Ich möchte mich hier mit dem mir persönlich leider unbekannten Verfasser nicht in eine Polemik einlassen, muss aber doch auf einige Elemente eingehen, durch welche die ganze Frage eine gewisse Verschärfung erfahren hat. Der Autor des erwähnten Aufsatzes kommt nämlich nach eingehenden Betrachtungen zu dem Schluss, dass sich nunmehr die Frage stellt, „ob man zu totalitären Massnahmen greifen soll, um die innere Schwäche einer Minderheit beheben zu helfen". Das heisst aber mit anderen Worten: Soll man auf eine Minderheit einen Druck zugunsten derselben ausüben bezw. sollen die zu einer Minderheit sich bekennenden Eltern gezwungen werden, ihre Kinder auch dann in der Minderheitensprache erziehen zu lassen, wenn sie dies von sich aus gar nicht verlangen.

Die jugoslawische Praxis gibt auf diese Frage eine der möglichen Antworten, und zwar — unserer Ansicht nach — die beste, die demokratischeste Antwort. Und diese lautet: **Das Recht der Eltern, ihren Kindern die gewünschte Erziehung angedeihen zu lassen, das an sich zwar nicht als ein unantastbares Recht betrachtet werden kann, braucht jedoch weder durch administrative Massnahmen zugunsten der Minderheit geschmälert werden, noch kann die Minderheit vom Ausüben dieses Rechtes irgendeinen kollektiven Schaden leiden, sofern sich die Mehrheit gegenüber der Minderheit so verhält, dass die zu einer nationalen Minderheit gehörenden Eltern keinen Anlass sehen, ihre Kinder vom Besuch der Minderheitenschule — das heisst einer Schule, wo der Unterricht in der Muttersprache der Schüler erteilt wird — abzuhalten.**

Die Frage der nationalen Minderheit ist in dieser Hinsicht eine Frage der Mehrheit. Das Verhältnis der Mehrheit zu den nationalen Minderheiten ist im neuen Jugoslawien ein solches, dass heute alle Volksgruppen die eigenen Schulen in Anspruch nehmen.

Bei der Abfassung dieses Vortrags habe ich alle unsere Sachverständigen für Minderheitenfragen sowie einige in die Bundesvolksversammlung gewählte Minderheitenvertreter konsultiert und dabei nur einen einzigen, schon 10 Jahre zurückliegenden „negativen" Fall entdeckt. Eine kleine, in Montenegro liegende, rundum vom serbischen Element umgebene skipetarische Ansiedlung kam damals auf den Gedanken, die Errichtung einer serbischen Schule zu verlangen. Diese Forderung wurde mit dem Hinweis begründet, die Kinder brauchten die Kenntnis der serbischen Sprache — „fürs Leben". Nachdem sich dieser Fall zu einer kleinen Affäre ausgewachsen hatte, kamen Funktionäre aus der Landeshauptstadt ins Dorf, um diese Frage an Ort und Stelle zu regeln. Und sie wurde schliesslich mit der Errichtung einer zweisprachigen Schule gelöst.

Seither sind schon 10 Jahre vergangen.

Heute dominiert in ganz Jugoslawien der Grundsatz, dass Minderheitsschulen zweisprachig sein sollen. Die Erziehung in der eigenen Muttersprache zu geniessen, dazu sind die Minderheitenangehörigen berechtigt, eine bestmögliche Kenntnis der Mehrheitssprache zu erlangen, dazu sehen sie sich genötigt.

Macht die Schule die Minderheitenkinder mit der Mehrheitssprache nicht genügend vertraut, dann benachteiligt und behindert sie diese Kinder beim weiteren Studium auf Fach- und Hochschulen sowie bei der künftigen Arbeit in verschiedenen Unternehmen und anderen Diensten.

Eine Ausnahme bilden in dieser Beziehung die italienischen Schulen in der ehemaligen Zone „B" des Freien Territoriums von Triest, das heisst die Schulen in Koper, Isola und Piran. In diesem Gebiet, für welches das Londoner Abkommen von 1953 gilt, wird der Gesamtunterricht in italienischer Sprache erteilt und das Slowenische nur als Sondergegenstand gelehrt.

Sonst ist man heute überall bestrebt, allmählich den zweisprachigen Unterricht an den Minderheitsschulen einzuführen, was diese Schulen noch attraktiver macht.

Die Frage der Minderheitensprache, in der der Unterricht erteilt wird, ist grundsätzlich in der Weise gelöst worden, dass in den Minderheitsschulen die Schriftsprache des Mutterstaates gebraucht wird. Dieses Problem stellte sich beispielsweise im Zusammenhang mit der rumänischen Volksgruppe. Diese nationale Minderheit spricht einen rumänischen Dialekt, der von der rumänischen Schriftsprache, wie sie etwa in Bukarest geschrieben und gesprochen wird, ziemlich stark abweicht. Von der Auffassung ausgehend, **Sprache ist Sprache und Dialekt ist Dialekt,** wurde mit Hilfe rumänischer Intellektueller und durch Einfuhr rumänischer Bücher der Unterricht in der rumänischen Schriftsprache eingeführt. So werden heute die Kinder der rumänischen Menderheit in derselben Sprache erzogen wie ihre Altersgenossen in Rumänien.

Dies muss erwähnt werden, weil in Österreich die Frage, welche Einstellung zum lokalen, in Kärnten gesprochenen und von mancher Seite als „windische Sprache" bezeichneten slowenischen Dialekt eingenommen werden soll, noch immer nicht bereinigt ist — ebenso wie in Italien, wo man die slowenischen Dialekte in Veneter Slowenien und Rätien falsch zu beurteilen pflegt.

Die Frage der Verwirklichung des Elternrechtes hat sich also im neuen Jugoslawien als politisches Problem nicht gestellt.

Worin liegt nun der Hauptgrund hiefür? **Er ist in der Tatsache zu suchen, dass das Verhältnis der Mehrheit gegenüber den Minderheiten so beschaffen ist, dass es jeder Volksgruppe das Gefühl der tatsächlichen Freiheit und Gleichberechtigung gibt. Die Anwendung des Prinzips der Zweisprachigkeit in Verwaltung, Schulwesen, bei Gericht und andernorts hat in den mehrsprachigen und Minderheitengebieten eine solche Atmosphäre geschaffen, in der sich keine nationale Minderheit „wie in einem fremden Land" fühlt.**

(Fortsetzung folgt)

72. Dunajski mednarodni velesejem

4. — 11. september 1960

MODA — Tekstilije — Francoska tekstilna razstava — Gospodinjstvo — Uporabni in luksuzni predmeti — Modna revija krzna v velesejmski palači — 3 predvajanja dnevno
TEHNIKA — Stroji — Naprave — Orodje — Industrija in obrt — Stavbni sejem — Umetne snovi
KMETIJSTVO — Kmetijski stroji s predvajanjem — Vozila za kmetijske obrate — Avstrijska izvozna razstava plemenske in uporabne živine (govedo, prašiči, konji) Hranila in nasladila (Vinska poskušnja) — Posebna razstava: „Avstrijsko vinarstvo".
KOLEKTIVNE OBRTNE RAZSTAVE — CAMPING
URADNE KOLEKTIVNE RAZSTAVE 19 EVROPSKIH IN PREKOMORSKIH DRŽAV

Na železnicah in avtobusih 25% popusta za zunanje obiskovalce velesejma. Velesejmske izkaznice so na razpolago pri deželnih in okrajnih kmetijskih zbornicah ter vseh s posebnim napisom označenih prodajalnah.

RADIO PROGRAM

DADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 29. 8.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sooreda. — Popevke. — O nevarnostih, ki pretijo ptičem. — 17.55 Pomenek z ženami.

Torek, 30. 8.: 14.00 Poročila, objave. — Pod domačo lipo . . . (Pojejo Fantje iz Kotmare vasi).

Sreda, 31. 8.: 14.00 Poročila, objave. Nasveti za delo na domačem vrtu. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 1. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Iz popotne torbe: Pri tujih narodih v gosteh: Argentina.

Petek, 2. 9.: 14.00 Poročila. objave. — Po dolinah in planinah naša pesem se glasi . . .

Sobota, 3. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.15 Brž skrbi, nadloge v kraj . . .

Nedelja, 4. 9.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Sobota, 27. avgust:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet: Proprebivalci Južne Amerike — 14.00 Pozdrav nate — 15.20 Za filateliste — 15.30 Koroške mestne slike Trg (Feldkirchen) — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Za delovno ženo — 17.10 Znane melodije čisto moderna — 18.55 Šport — 19.00 Olimpijske igre 1960 — 19.30 Odmev časa — 20.15 Salzburške slavnostne igre — 22.10 Pogled v svet.

Nedelja, 28. avgust:

I. program: 6.50 Domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Dopoldanski koncert na prostem — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 18.00 Otroški oder — 19.00 Olimpijske igre 1960 — 20.10 „Dvojni samomor", veseloigra, Ludwig Anzengruber — 21.30 Na hišni klopi — 22.10 Pogled v svet.

Ponedeljek, 29. avgust:

I. program: 7.00 Pestro pomešano — 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 15.45 Operetne melodije — 18.30 Mladinska oddaja — 18.55 Šport — 19.00 Olimpijske igre 1960 — 19.30 Odmev časa — 20.15 Moderne poti ljudske izobrazbe — 21.00 Dama in dvanajst fantov — 22.10 Pogled v svet.

Torek, 30. avgust:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 pustolovščine z Geigerjevim štovcem — 14.30 Mladinska oddaja — 17.55 Mesec deželne politike — 18.55 Šport — 19.00 Olimpijske igre 1960 — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Sestra Henriette", slušna igra — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 1. september:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Zveneče platno — 8.45 Avstrijci v tujini — 13.10 Mladina igra — 15.30 Koroški avtorji: Andreas Fischer — 15.45 Ameriška družbena struktura in pedagogika — 17.55 Kulturne vesti — 18.15 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 18.30 Mladinska oddaja — 18.55 Šport — 19.00 Olimpijske igre 1960 — 19.30 Odmev časa — 20.15 Lovska ura — 21.00 Doneča alpska dežela — 22.10 Pogled v svet.

Petek, 2. september:

I. program: 7.00 Pestro pomešano — 8.00 Orkestrski koncert — 8.45 Pozdravljeni — 13.10 Kmečka svatbena glasba — 15.30 Kulturno ogledalo — 18.10 Prosti čas je dragocen — 18.55 Šport — 19.00 Olimpijske igre 1960 — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halo! Teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05. 6.00. 7.00. 13.00. 15.00, 17.00. 22.00

Sobota, 27. avgust:

5.00 Dobro jutro — 5.25 Domače pesmi in napevi — 8.20 Pionirski tednik — 9.00 Pesmi jugoslovanskih avtorjev — 10.10 Od tu in tam — 11.30 Družina in dom — 11.40 Pozdrav z gora — 12.00 Slovenske narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi iz folklorne ostaline tujih narodov — 13.50 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 16.00 Na platnu smo videli — 17.10 Parada plošč — 18.00 Moški zbori — 18.45 Okno v svet — 20.00 Sobotni mozaik — 21.00 Olimpijske igre v Rimu.

Nedelja, 28. avgust:

6.00 Jutranji pozdrav — 6.45 Popevke za nedeljsko jutro — 7.15 Godba na pihala — 8.00 Mladinska radijska igra — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Iz domače skrinje — 11.30 Potujem v Ohrid (reportaža) — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.45 Melodije za vas — 16.45 Operetni zvoki — 17.00 Radijska igra — 17.35 Belokranjska rapsodija (orkester Slovenske filharmonije) — 18.00 Šport in glasba — 20.05 Glasbeni varieto.

Ponedeljek, 29. avgust:

5.00 Dobro jutro — 5.25 Nekaj domačih — 8.05 Plesni orkester — 8.20 Počitniško popotovanje — 9.00 Zvočni mozaik — 10.10 S sprejemnikom na dopust — 11.00 Iz Verdijevega „Trubadurja" — 11.15 Od klepsidre do atomske ure — 12.00 Avsenikov kvintet — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Narodne pesmi in plesi iz hrvatskih pokrajin — 16.00 Na koncu sveta — 17.10 Šoferjem na pot — 18.00 Operne melodije — 18.40 Kulturni globus — 20.00 Simfonični koncert — 21.00 Olimpijske igre — 21.30 Plesni zvoki — 21.45 Olimpijske igre: Nogometna tekma Turčija-Jugoslavija.

Torek, 30. avgust:

5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 9.00 Narodne pesmi — 10.40 S sprejemnikom na dopust — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 Narodne pesmi ob spremljavi harmonike — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Naši pevci v romantičnih operah — 14.10 Vojaška godba — 14.35 Voščilo — 16.00 Iz domače književnosti — 17.20 Parada plošč — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Akademski zbor „Tone Tomšič" — 21.00 Olimpijske igre — 21.30 Španija v pesmi in plesu.

Četrtek, 1. september:

5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.30 Koncert mladih francoskih in avstrijskih pevcev — 9.00 Za vsakogar nekaj — 10.10 Od melodije do melodije — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Vedri zvoki — 14.35 Voščila — 16.00 Iz svetovne književnosti — 17.10 Turizem in melodije — 18.00 Iz Donizettijevih oper — 18.30 Športni tednik — 20.00 Cetrkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Olimpijske igre — 21.30 Zabavni ansambli — 21.45 Olimpijske igre: Nogometna tekma Bolgarija-Jugoslavija.

Petek, 2. september:

5.00 Dobro jutro — 5.25 Nekaj domačih — 8.05 Operni baleti — 8.35 Iz filmov in glasbenih revij — 9.55 Šegava klaviatura — 10.40 Plesni zvoki — 11.15 Od klepsidre do atomske ure — 12.00 Otroške pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Melodije po vašem okusu — 16.00 Humoreska tedna — 18.00 Pojo Los Paraguayos — 18.15 Igra vam Kmečka godba — 20.00 Otroške pesmi tujih mojstrov — 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.30 Balet skozi stoletja — 21.00 Olimpijske igre — 21.30 Melodije raznih narodov.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 28. 8.: 17.00 Za otroke — 17.30 „Lassie", zgodba psa — 17.55 Svet mladine — 18.45 Olimpijske igre — 20.00 Film — 21.00 „Dr. Knock ali zmagoslavje medicine", komedija.

Ponedeljek, 29. 8.: 14.55 Olimpijske igre — 19.30 Počitnice ob morju — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Pesem zemlje — 22.05 Olimpijske igre.

Torek, 30. 8.: 14.55 Olimpijske igre — 19.30 „Podvodna skala" film — 20.15 „Izdajalec" — 21.40 Olimpijske igre.

Sreda, 31. 8.: 14.55 Olimpijske igre — 19.30 Pomočniki človeštva — 20.20 „Ljubezen po notah", veseloigra — 22.15 Olimpijske igre.

Četrtek, 1. 9.: 14.55 Olimpijske igre — 19.30 „Dobitek svetovna potovanje", film — 20.20 Povratek v Cambridge — 20.40 „Kongoški ribiči" — 21.05 Olimpijske igre.

Petek, 2. 9.: 11.00 Olimpijske igre — 15.00 Olimpijske igre — 19.30 „Televizijska kuhinja" — 20.30 Olimpijske igre — 21.30 „V 6. nadstropju", komedija.

Sobota, 3. 9.: 14.55 Olimpijske igre — 19.30 Kaj vidimo novega — 20.20 „Gostilničarka pri zlati kroni", veseloigra — 22.00 Olimpijske igre.

Plemenski sejem v Lienzu

Živinorejska zveza pincgavskega goveda za Koroško in Vzhodno Tirolsko bo v petek, dne 2. septembra 1960, ob 9.30 uri priredila prvi letošnji plemenski sejem v Lienzu. Prignali bodo 110 visokobrejih krav in junic, ki pridejo s planinske paše in iz priznano tbc in banga prostih hlevov. Cene po razredih bodo določili dan poprej.